ԱՐՁԱԿ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1006 — Կ. ՊՈԼԻՍ — ՇԱԲԱԹ 11/24 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1904 — 17 ՇԷՎԱԼ 1322 = 11 ԹԻԱՆՈՒՆԸ ԷՎՎԷԼ 1320

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԻՐ ՈՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալաթա Ալի Ճատտէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր

Մանկական Էֆքիար

ՀԱՅՐԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԿԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزه‌در
صاحب امتیازی : ارمیانس فریج
اداره‌خانه‌سی بابعالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԳԱՅՍՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 գր.	50 գր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 դրուշ։
Մէկ անգամէ աւելի ժամանակուան համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՎԱՆՔԻՆ ՇՈՒՐՋ

ԶՐՈՒԱՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ՝ ՈՐ ԻՆՔԶԻՆՔ ԿԸ ՀԵՐՔԷ

Կիրակի՝ Շնորհաւոր Պատարագի Կաթողիկոսին ներկայութիւնը Պոլսոյ մէջ՝ պան մը մոռցնել տուած էր Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան մէջ դժբաղդաբար արիրող ցաւալի դժտութիւնը եր գրեթէ երկու տարիէ ի վեր կ'զբաղեցնէ, կամ աւելի ճիշտ է ըսել, կը մոլորեցնէ հանրային կարծիքը. դժտութիւն մը որ կարգ մը մարդիկ, հոս թէ հոն, անխոստովանելի նպատակներով կ'արծարծեն ու կ'արծարծեն՝ նոյն ինքն Միաբանութեան ամէնէն ֆեան խմացուած կենսական շահերուն դէմ. Սակայն քաղաքաւոր կարգ մը դադարը, որ Տանն Կիլիկիոյ Շնորհաւոր Կաթողիկոսին հանդէպ տածուած խորին պատկառանքին արդիւնքն էր թերեւս, յանկարծ վերջ կը դնէ այն օրէն երբ Ն. Ամենապատուութիւնն կը վերանդնայ իր վիճակը։ Կանոնելի աղբիւրներէ բղխած անպատճառ և սնանկ թղթակցութիւններու շարքը ահա նորէն ծայր կուտայ և գայթակղական լուրերու անսուաղութենէն տառապող լայնածաւալ սիւնակներու մէջ արձագանգ կը գտնէ. կարծես նպատակ ունենալով ա՛լ աւելի խաբել դիւրահաւատներն ու միամիտները։ Բայց ամէն ինչ չափ ու սահման մը ունի, անդիւրահաւան ու ողջամիտ անձանց համբերութիւնն ալ։

Լսե՛նք անմիջապէս թէ ի բնէ խաղաղութեան պաշտօն ունեցող Կրօնական միաբանութեան մը ծոցին մէջ ծագումառած ո՞և է գժտութիւն ինքնին ցաւալի և այպանելի է, բայց երբ Քրիստոնէութեան մեծ ոստանին մէջ իր բռնած յոյժ կարեւոր դիրքովն այնքան նշանաւոր Միաբանութիւն մըն է, — որպիսին է Ս. Յակոբեանց Միաբանութիւնը — որ գայթակղութեան այս դժնդակը ցաւագին օրինակը կուտայ, անկարելի է չցաւիլ և չափազանց պատճառ տուողներուն վրայ չբարտիլ ու չզայրանալ աբծարծողներուն դէմ, չայրիլ ու չզարմանալ անոնց վրայ որոնք անձնական շահերու համար, չեն խղճար ամէնէն անպատկառ սուտերն յօրինելու և միամիտներուն կլլեցնելու։

Կա՛յ արդեօք մէկը որ տակաւին համոզուած չըլլայ թէ միաբանութեան եկեղեցական տեսչին դէմ մղուած անօրինակ պայքարը ո՛չ թէ վանքին նիւթական շահերէն թելադրուած է. այլ ոմանց համար անձնական շահու աղբիւր մըն է. այլոց համար բարձի ու պաշտօնի յամառ թեկնածութիւն մը, և ոմանց համար ալ իսկական յաղթութեան և ճշմարտութիւն չտեսնուած արդար համբաւի մը հանդէպ զգացուած սեւ մախանք մը ոչ՝ ոչ՝ ոչ՝

յագուրդին համար է այս միութիւնը որ սակայն, աւա՜ղ, կը զգամ, գիտեմ իսկ թէ կատարեալ անկարող մը պիտի դուրս գայ իր ստանձնած նոր փեսի դերին մէջ։

Գ.

Ու զարմանքս իր գագաթնակէտին կը հասնի երբ հարսնիքին հետեւող զուարճութեան ներկայ կը գտնուիմ գիշերը։

Կիւրը, հազիւ քսան երկու տարեկան աղջիկ մըն է Թօփ-Դաբուէն, որ ա՛յս մարդուն հարստութենէն չլացած եկած միացած է այս վաթսուն տարեկան ծերունիին։ Թօփ-Դաբուցիները իրա՛ւ գործնական մարդ կը մտածեմ ինքնիրենս, քանի որ շատ մը անգամներ տեսած ու լսած եմ սասկ անյարմար միութիւններուն մէջ միշտ աղջկան Թօփ-Դաբուցի ըլլալը։

Թօփ-Դաբու, ինչ ալ աղուոր յարմարած անուն այս աղջկան արքնի հասակին ըմբոստ կուրծքերուն որոնք թերեւս դեռ առաջին ամգամն է որ սեղմիրանի մը պիրկ սեղմումներուն տակ կը քրտնին։ Իր նեղութիւնը աչքիս կը զարնէ. կ'երեւի թէ առաջին անգամն է որ այս աղջիկը այս տեսակ հագուած է, չորս կողմը սեղմուած, ինք միշտ վարժուած ըլլալով թուլ, թափթփած, պարզուկ զգեստներու։ Իր այտերուն մատ մատ նուռի կարմրութիւնները առողջութեան յայտարարներն են, որոնք կարծես այտերէն կաթիլ կաթիլ պիտի թափին։ Թեթեւ քրտինք մը իր ճակտին վրայ, ուրկէ մէկ կողմ նետած է հարսանեկան ճերմակ շղարշը։ Հաճի Նիկողոս իր ճերմակ պաշտօնական կրաւատով, ճերմակ ձեռնոցներով որոնք հազիւ կը պարտկեն իր կոչտ ու կոպիտ ձեռքերը, իր նոր քերծուած կաշնման կզակով, ծխախոտի տուփ մը է այս կնկան քով. խաղալիք մը զոր մանտերուն վրայ իսկ կը դարձնէ։

Դեղին մէջ ամէն մարդ հաճի Նիկողոսը կը յարգէ, հարմնեռունը լեցուն է. կը խմեն, կը խաղան, կը պոռան կը կանչեն ու ես չեմ կրնար աչքերս զատել աղջիկէն որ անկիւնը նստած, նեղուելու, յուզուելու ձեւեր մը ունի որ սակայն չիմախիր իմ հետախոյզ ակնարկս։

Առտուան մտա՛ է մնացեր երբ դեռ խումբերը կը շարունակեն իրենց զուարճութիւնը, գինովութեան խել խել ուրախութեանց մէջ ինքզինքնին մոռցած ու անով իսկ վերացած։

Ցանկարծ մեծ իրարանցում մը սրահին մէջ. ամէն մարդ վայրկեան մը կը կենայ. բազմութիւնը անկիւնը կը խուժէ, սենեկին բազմոցին վրայ հարսին քով. ես ալ կը հետեւիմ. հարսը սարսափած երեւոյթ մը առած է, ոտքի ելած, կանգնած՝ փեսին մօտ որ զայրագին ինկած է, դէմքը կասկարուտ, բազմոցին վրայ, մէկ ձեռքով հարսին զգեստները սեղմօրէն սեղմած իր ձեռքերուն մէջ ու միւս ձեռքն ալ տափատին գրպանը։

Ներկաներուն մէջ բժիշկ մըն ալ կայ, գեղին թաղապետական բժիշկը. կը հանի, կը քննէ և կը հաստատէ յանկարծահար ըլլալը։ Ձեռքը դժուարաւ դուրս կը հանեն տափատէն և ամէն ինչ կը հասկնանք, երբ կը տեսնենք իր ափին մէջ սեղմած պզտիկ չիշ մը որուն վրայ գրուած է Կրաճիլ սթրիմնկն։ Կը հասկնանք թէ իր երիտասարդակա՛ն զգացումներուն վերակոչում ընելու, զանոնք արթնցնելու ծառայող այդ դեղին չափազանց գործածութիւնը զոր ունեցեր է այսօր առագաստին մէջ պզտիկ չմնալու, իր յետամնաց, մարած զգացումները արթնցնելու համար, պատճառ եղեր է իր մահուան։

Ու նորէն այսպէս այս մարդը առհաւատիկ այսպէսով իր կեանքը կը կնքէ այն ճամբուն վրայ, ուրկէ քալած էր տարիներով և որուն վրայ իր օրերուն վերջակէտը կը դնէ։

Աչքիս առջեւ տարածուած է հիմա ինք, կռնակի վրայ բազմոցին վրայ պառկած, իր հեշտութեան խորհրդանշան մը, մէկ ձեռքը պզտիկ չիշը. և միւսը իր կնկան փէշը սերտորէն սեղմած, կարծես զանիկա չփախցնելու. իր քովէն չհեռացնելու վախով, զանիկա իր հետը տանելու ըղձանքով։ իր մահուան մէջ իսկ կնիկ մը ունենալու. միշտ հեշտանքի մէջ այրելու փափաքով. որ արդէն նշանաբա՛ը եղեր էր այս վաւլոտ մարդուն կեանքին։

ԼՈՒՍՆ ՇԱԹՐԵԱՆ

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

23 Դեկտմբեր 1904

Ֆրանս. 3% Français)	97	45
Բէժի (Tab. Turcs)	853	—
Օսմ. Միացեալ (R. Nv. Unif.)	87	87
Երկաթուղի (Lots Turcs)	126	50
Պանք Օթթ. (Banque Ott.)	591	–
Թրանսվալ (Transvaal)	109	—

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

«Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ»ի Դեկտեմբեր 21ի խմբագրականն

Բորթ Արթուրի առջեւ մեծ դէպքը, որ յաճախ սխալմամբ հաղորդուած էր ասկէց առաջ, և միշտ մնացած էր առանց հաստատութեան, վերջապէս պատահեցաւ, այսինքն ճաքոնցիք բերդ մը գրաւեցին արեւելեան ճակատին վրայ։ Հեռագիրներուն մէջ նշանակուած է «Արեւելեան Ռիքվանչանի հիւսիսային բերդը»։ Ռիքվանչան հաւաքական անունն է այն բերդախումբին, որ կը գտնուի երլունկչան բերդին և Տալնի ամնոզ ճամբուն միջեւ և Վիշապ Բլուրին ետեւը ռուսական հզօր պաշտպանութեան ամրոցներէն մին կը կազմէ։ Երբ մարդ խորհի թէ արեւելեան ճակատին գլխաւոր մէկ ամրութիւնը գրաւելու համար քանի՛ քանի հազար քաջ զինուորներ առաջ քշուեցան և ապարդիւն կերպով մնացան, Ռիքվանչան բերդին այս պրաւումը պէտք է ընդունիլ իբրեւ շատ մեծ եւ համեմատաբար շատ ոժան գտնուած յաջողութիւն մը։ Մինչեւ ցարդ եկած հեռագրական լուրերուն նայելով, ճաքոնցիք այդ բերդը անակնկալ յարձակումով գրաւեցին։

Առանց բնաւ թշնամիին զգացնելու իրենց ո եւ է պատրաստութիւնը, անոր պատահական մէկ տարի վայրկեանէն օգուտ քաղելով, յանկարծ անոր վրայ ինկան, և առաւելակշիռ զօրութեամբ ապշեցուցին զայն, որ ի՛նչ ընելիքը չգիտնալով, փութաց ոտքերը ժողվել, թէեւ դիմադրեցին մէջը գտնուողները, այլ ի զուր։ Նախապէս դրուած ականներու միջոցաւ պատրուածք մը բացուեցաւ, խրամները լեցուեցան պայթումին ուժէն առաջ եկած հողերով. և այսպէս ճաքոնցիք կրցան առաջ քալելու ճամբայ մը գտնել մինչեւ բերդին ներքը։

Առանց երկար բարակ պատրաստութեանց այսպիսի յանկարծական յարձակում մը սա՛ առաւելութիւնը ունի որ ո՛չ միայն այլ յայլմէ եղան պաշտպանները, այլ նաև նոյն իսկ անոնց հրամատարը։ ա՛նպէս որ այս վերջինը ժամանակ և կարելիութիւն չգտաւ զօրաւոր հակայարձակում մը կազմակերպելու։ Պահեստիները մինչեւ որ կանչէ ու հաւաքէ, բանը բանէն կ'անցնի, որովհետեւ ասոր համար հարկ է նախ քիչ շատ ճանչնալ թշնամի յարձակման ուղղութիւնը, և արդէն զայն նախապէս ճանչնալն իսկ խիստ մեծ դժուարութիւններ ունի բերդաքաղաքի մը պաշտպաններուն համար։ Զօրավար Նօկի իր գլխաւոր յարձակումները մղելու համար կրնայ ընտրել երեք ճակատամարտներէն մին։ Եթէ կամաց կամաց չարժի ընտրած մէկ կէտին վրայ յարձակելու համար, պաշտպան կողմին հրամատարը ժամանակ կ'ունենայ իր պահեստիները պատրաստելու հակայարձակումին համար։ Բայց եթէ բոլոր ճակատներուն վրայ միեւնոյն ժամանակ յարձակումներով սպառնայ, կամ ինչպէս կ'ըսուի, ցոյցեր ընէ, միւս հրամատարը չի կրնար հակնալ թշնամիին բուն նպատակը, և երբեմն կեղծ չարժումներ ընելով մէկ կէտի վրայ, մինչդեռ ուրիշ կէտի մը վրայ է որ պիտի յարձակի, պաշտպան կողմին հրամատարը յաճախ չփոթելով սխալ ուղղութեան մը համար կը պատրաստէ իր պահեստիները։ Այսպէս պատահեցաւ 203 Մէթր Բլուրին գրաւման ժամանակ, հիմակ ալ այսպէս պատահեցաւ։ Երբ երեք ցամաքային ճակատներուն ուրիշ ամրութիւններու դէմ թնդանօթի հարուածներ կ'արձակուէին, իբր թէ այդ ամրութիւնները անմիջական յարձակումի նշանակ պիտի ըլլան, ճաքոնցիք այնպէս ձեւացուցին թէ Ռիքվանչանը բոլորովին մոռցած էին։ Այս բերդախումբին դէմ յարձակումներուն յաճախակի անյաջողութիւնը առաջնորդած էր զօր. Սթէօսէլը հաւատալու թէ յարձակումի նոր կրկնութիւն մը ա՛յն կողմէն տեղի պիտի չունենար։ Հետեւաբար զարմանք չէ որ այդ բերդախումբին վրայ անակնկալ յարձակման մը պարագային՝ պահեստիները շատ քիչ թուով կը գտնուէին հոն, ներս խուժող ճաքոնցիները բուռն ուժգնութեամբ դուրս քշելու համար։

Արդ, այս գրաւումը ի՞նչ արժէք ունի պաշարման համար։ Արդէն ասկից առաջ մենք մեր կարծիքը յայտնած էինք երբ քննութեան կ'առնէինք սա՝ պարագան թէ ճաքոնցիք պէտք է անպատճառ գլխաւոր ամրութեանց մէկ կողը ձեռք ձգեն բերդաքաղաքին առումը դիւրացնելու համար։ Բաղաքին առջեւ գտնուած վերջին թումբերէն մինչեւ ամրութեանց դօտիէն մին պատ եցաւ։ Մինչեւ հիմա այդ գօտիէն դուրս կ'ըլլային յարձակումները, բայց հիմա բուն գօտիին վրայ ծակ մը բացուեցաւ, զոր ճաքոնցիք պիտի աշխատին այսուհետեւ լայնցնել։ Հիմա կարելի պիտի ըլլայ առաջամ ըլլալով, խիստ ծանր թնդանօթներ զետեղել գրաւուած դիրքին մէջ, և հրետանիին կրակը ուղղել Ռուսերուն բռնած մերձակայ ամրութեանց վրայ աջէն ու ձախէն։ Անչուշտ տրտաքոյ կարգի ծանր ու վճռական գործ մըն է սակայն նախապէս, որովհետեւ հարկ պիտի ըլլայ շեղակի ուղղութեամբ թնդանօթ նետել բերդերուն կողին վրայ կախուած մարտկոցներուն դէմ, ալելու համար ամրութեանց գոտիին մէջտեղ գտնուած պարապ միջոցը։ Ռուսք հիմա իրենց մերձակայ բերդերուն կրակը պիտի ուղղեն Ռիքվանչանի վրայ, այնպէս որ ճաքոնցիք մինչեւ իսկ կրնան պարտաւորուիլ նահանջելու։ Այս վիճակին մէջ կը գտնուին այժմ Ռիքվանչանի դրաւիչները։ Արդարեւ պիտի չկրնային բնաւ հոն պաշտպանուիլ, եթէ նախապէս գրաւած չըլլային 203 Մէթր Բլուրը։ Ռուսք պարտաւորուած են հիմա երկու կողմէն եկած կրակին պատասխանել, եթէ իրենց կրակը մի միայն Ռիքվանչանի կողմը դարձնեն իրենց ետեւէն անխնայ կը հարուածուին 203 Մէթր Բլուրէն։ Մինչեւ որ ճաքոնցիք ամուր կերպով սպառազինեն Ռիքվանչանը, 203 Մէթր Բլուրը ժամանակ պիտի չտայ Ռուսերուն ուշադիր թիւն դարձնելու Ռիքվանչանի վրայ։ Ա՛սպէս 203 Մէթր Բլուրը հիմակ աւելի կ'արդարացնէ իր գրաւումին համար եղած անակնկալ յարձակումով գրաւեցին։

Ամենայն թէ Ռիքվանչան իրօք մնայուն բերդերէն մին եղած ըլլայ, որովհետեւ, եթէ վաղը լուր առնուի թէ երկրորդական ամրութիւն մը է եղեր, այն ատեն խնդիրը կը փոխուի։ Այժմէն զարմանալի է որ բերդին գրաւումամբ ճաքոնցիք դաշտային և մանր քանի մը թնդանօթներու միայն տէր եղեր են։ Արդ, կը հարցնենք որ, եթէ Ռիքվանչան մնայուն ըսուած բերդ մը էր, ո՞ւր մնացին անոր պաշարման մէջ հաստատուած խոշոր պաշարման յատուկ թնդանօթները, որոնցմով զինուած պէտք է ըլլան Բորթ Արթուրի բոլոր բերդերը։ Եթէ Ռուսք ի վիճակի ըլլային այդ խոշոր ու ծանր թնդանօթները իրենց ետեւէն քաշելով առնել տանելու, այն միւս թնդանօթները ա՛լ աւելի դիւրութեամբ պիտի կրնային տանիլ։ Ուստի ասիկա մութը կը մնայ։ Ցարչափ այս մասին նոր բացատրութիւն մը չկայ ազէ կ'ըլլայ որ ճաքոնական վերջին յաջողութեան բոլորովին մեծ կարեւորութիւն մը չտրուի։

Բայց Ռուսիոյ մայրաքաղաքին մէջ Զարին ծանուցեալ Մանիֆէսթոյին կը սպասուէր աւելի քան ճաքոնական յաջողութեան մը լուրին։ Սպասուած Մանիֆէսթօն չյայտարարուեցաւ, որուն ա՛նքան անհամբեր կ'սպասուէր։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՃԱՔՈՆԱԿԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ՔԻՔՎԱՆՇԱՆ ԲԵՐԴԻՆ ԳՈՐԾԸ

Ճաքոնական Բորթ Արթուրի բանակին մէջ գտնուող անգլիական Թրթակից մը դեկտ. 16 թուով կը հեռագրէ հետեւեալը.—Թուն-Ռիքվանչանի հիւսիսային բերդը երկկէս գիշերին վերջ գրաւուեցաւ ամբողջ պաշարման ժամանակին մէջ սաստկութեամբ նըշանաւոր հանդիսացնող կռիւէ մը վերջ։ Ճաքոնցիք չաքարներէ ի վեր 40 ոտք երկայնութեամբ գետուղի մը շինած փորած էին և անոր մէջ եօթը ական դրած էին։ Բուռն յարձակումը սկսաւ կամաւոր արձակուածներու երկու ջոկատի միջոցաւ, որոնք գետնուղիին մօտ գտնուած խրամներուն մէջ մնացին միւսներ որ ականները պայթեցան։ Այնուհետեւ առաջին ջոկատը սկսաւ յարձակիլ։ Որովհետեւ յարձակումը անապարանքով և ժամանակէն առաջ տեղի ունեցաւ, չատերը ինկան մեռան պայթումին աւերակներուն մէջ Թաղուելով։ Բերդին հիւսիսային և արեւելեան ճակատին բոլոր հողերը և ապառաժները ճաթրտեցան։ Երկրորդ ջոկատը խուժեց երկու խոշոր պատառուածքներէն ներս. որոնք պայթումէն գոյացած էին բերդին պատերուն վրայ։ Պատերուն առջեւի խրամներուն մէջ գտնուած բոլոր ռուս զինուորները սպաննուեցան։ Մնացեալ պահակազօրքերը կը գտնուին բերդին ետեւի մասին մէջ աւազով լեցուն պարկերու տակ. և խիստ ընդդիմութիւն մը ըրին։ Տասը ժամուան կռիւէ մը վերջ բերդը առնուեցաւ և Ռուսք գրեթէ ամէնքը սպաննուեցան։ Զարմանալի է որ հակառակ կռիւին սաստկութեան ճաքոնցիք ունեցան միայն 26 հոգի սպաննուած և 44 հոգի վիրաւորուած։ Կ'ըսուի թէ պաշարումին սկիզբէն ի վեր ճաքոնական յարձակումներուն մէջ ամենէն քիչ կորուստով յարձակումը եղաւ ասիկա։

⁂ Զարին մէկ հրովարտակը կը հրամայէ ի զէն կոչել Վարշաւայի զինուորական շրջանակին 29 կեդրոնները. Վիլնայի 24 կեդրոնները. Քիէվի 33 կեդրոնները Քազանի 38 կեդրոնները։ Մոսկուայի 46 կեդրոնները, Բեթերսպուրկի 44 կեդրոնները, և Օտեսայի 24 կեդրոնները։ Ի զէն կոչուած կեդրոններուն պահեստի բոլոր սպաներն ալ դրօշի տակ կանչուած են։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

«Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ»ի Դեկտ. 21ի երեկոյեան տպագրութենէն

Դեկտ. 19 երկուշաբթի օր, Մոսկուայ Բօժէսթվէնսքիի հրամատարութեան տակ գտնուած Պալթիկեան նաւախումբին առաջին նաւաբաժինը անցաւ Բէրթաունի բացերէն և Ափրիկեան Ցամաքին Հարաւային ծայրը կազմող Բարեյուսոյ գլուխին։ Բօժէսթվէնսքի Լիպաւէն (Պալթիկ ծով) մեկնած էր Հոկտ. 15ին։ Այդ ամսուն 22ին տեղի ունեցաւ նաւախումբին ընդհարումը Հելի ծնորսանաւերու տորմիղին հետ 26ին Բօժէսթվէնսքի Վիկտ հասաւ և 29ին Թանճէր, ուրկէց միացեալ Պալթիկեան նաւատորմը մեկնեցաւ Նոյ. 6ին։ Ափրիկէի արեւմտեան ծայրը կազմող Կանանչ Հրուանդանէն անմիջապէս վերջ նաւատորմիղը հասաւ Տաքար և Ռուֆիսք և յետոյ ճամբորդութիւնը շարունակուեցաւ դէպի հարաւ։ Բարեյուսոյ գլուխը նախընթաց օր ողջունեց Բօժէսթվէնսքիի նաւաբաժինը։ Կ'ենթադրուի թէ Բօժէսթվէնսքի նաւախումբը, որուն մարտանաւերը կրնան 7000էն մինչեւ 8000 ծովային մղոն քալել առանց ածուխ առնելու մինչեւ Տիէկօ-Յուարէզ (Մատակասքարի հիւսիսային ծայրը) մնացեալ ճամբան, որ 6000 ծովային մղոն է, պիտի կռնայ անընդհատ նաւել։ Տիէկօ-Յուարէզի առջեւ՝ ուր հասնելու համար Բօժէսթվէնսքի ութէն մինչեւ տասը օր պիտի գործածէ, ֆոլքրոզամի նաւաբաժինը անոր պիտի միանայ, որ Սուէզի Ջրանցէն անցնելուն համար 4000 ծովային մղոնի խնայողութիւն մը ըրաւ, և Դեկտ. 3ին արդէն Ճիպութիի առջեւ հասած էր։ Եթէ Բօժէսթվէնսքի ժամը 10 ծովային մղոն, այսինքն օրական 240 մղոն ճամբորդէ, գրեթէ երեսուն օրէն այսինքն առ առաւելն Յունուարի վերջը հիդ իրեն որոշուած տեղը պիտի գտնուի պայմանաւ որ մեքենայի խանգարում չպատահի. ածուխ չառնէ կամ ուրիշ արգելք մը չըլլայ։ Պէտք է գիտնալ նաև որ ռուս ծովակալը շատ դանդաղ կը շարժի, որովհետեւ, ինչպէս Բեթերսպուրկէն կը ծանուցուի, Մեծ Ովկիանոսին մէջ Ճաքոնի մարտանաւերուն պիտի հանդիպի։ Բօժէսթվէնսքի ասով կը յուսայ որ ածուխի խնայողութիւն ալ պիտի ընէ, որովհետեւ ծովակալ Թոկօ ճաքոնական նաւատորմիղով դէպի հարաւ ռուս ծովակալին ճամբուն վրայ պիտի գտնուի Ռուսերուն հանդիպելու, և... բարի գալուստ մաղթելու անոնց։

⁂ «Տէյլի Մէյլ» Շանկայէ իրազեկ աղբիւրէ մը առնելով կը ծանուցանէ թէ ճաքոնական հզօր նաւախումբ մը՝ զրահաւորներէ և զրահապատ յաճանաւերէ բաղկացեալ, և ը՝ներակցութեամբ 15 ածխաքարձ նաւերու և Թորպիլանաւերու դէպի հարաւ դնաց Պալթիկեան նաւատորմին վրայ յարձակելու համար։

⁂ Քանի մը նոր մանրամասնութիւններ կը հեռագրուին Քիվանչան բերդին կռիւին վրայ։ Ճաքոնցի կամաւորները, որոնք գիտէին թէ ստոյգ մահուան մը գիրկը կ'երթան ճերմակ և կ-ոսրի լաթի կտորուանքներ կապկցին իրենց թեւերուն և իրենց գլխարկներուն վրայ գրեցին իրենց անունները։ Մանաւոր նշաններով սրոնամաններ (բոզրաւէ) և ուրիշ յատուկ հագուստներ հագան իրենց նոյնութիւնը չկորսնցնելու համար, որովհետեւ առաջուց գիտէին թէ ի՞նչ սոսկալի հետեւանք պիտի ունենայ իրենց յանդգնութիւնը՝ պայթող ականներու ռումբերէն և այսպէս պատրաստուեցան այն ահաւոր նախճիրին։ Առաջին ջոկատը բոլորովին Թաղուեցաւ պայթումին բեկորներուն ներքեւ, երկրորդ ջոկատը անցաւ աւերակներուն վրայէն որոնց տակը իրենց ընկերները թաղուած էին և բերդին խրամատէն ներս խուժելով յարձակեցան սուինով Ռուսերուն վրայ, և դժոխային կատաղութեամբ ամրոցէն դուրս քշեցին պահակազօրքերը։ Օրուան դիւցազնն է ճաքոնցի զօրավար Սամէյիմա, ծերուկ զինուոր մը, Սամուրայի աղնուական ու զինավարժիկ ընտանիքէն, որ իր քաջամարտիկ օրինակով պարտութիւնը ստոյգ յաղթութեան մը փոխեց։

⁂ Նոր տեղեկութիւններ կը հաղորդուին այն երեք անծանօթ անձերուն վրայ, որոնք իբր թէ ռուս կառավարութեան գաղտնի գործակալները ըլլալով կ'աշխատէին Հելի ձկնորսները կաշառել՝ Ռուսերուն նպաստաւոր վկայութիւններ առնելու համար անոնց բերնէն, ինչպէս գրեցինք երէկ։ Կը պատմուի թէ այս երեք օտարականները, որոնցմէ մին դուրսէն գացած է, Հելի մէջ հաւաքուեր են ընդհանրապէս այն գինետուններուն և ճաշարաններուն մէջ, ուր սովորաբար կը յաճախեն ձկնորսները, և աշխատեր են բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատել այդ նաւաստիներուն հետ, և ապա գործը բանալ։ Ձկնորսանաւերուն գլխաւոր տէրը՝ Մր. Պիչինկ յայտարարեր է.— «Չեմ կարծեր որ այդ օտարականները Ռուս ըլլան։ Ուրիշ մարդ պէտք է ըլլան, բայց չեմ կրնար ըսել թէ ո՞ր ազգութեան կը պատկանին։ Անոնք ջանացին ծանօթանալ ձկնորսներուն հետ, ճաշարանները հրաւիրեցին զանոնք, բայց ասոնք իրենց գիտցածին վրայ պնդեցին, հակառակ գործակալներուն ցոյց տուած ոսկիներուն։ Մինչեւ իսկ թուղթեր հանեցին ձկնորսներէն ստորագրութիւն առնելու համար։ Ասիկա իմ ձկնորսներս պատմեցին ինծի, և ըսին թէ հանուած թուղթերուն մէջ գրուած էր որ թորպիլանաւեր կը գտնուէին ձկնորսանաւերուն մէջտեղ, և ձկնորսանաւերուն մէջ իսկ թորպիլներ կային։ Ձկնորսները խնդացեր են ասանկ կատակի սը վրայ և մեծագոյն մասը չեն ստորագրեր Չեմ կարծեր որ երկու հոգիէն աւելի ստորագրած ըլլան, թէեւ օտարականները յայտարարեր են որ 18 հոգիէն աւելի ստորագրած են։ Համոզել ուզեր են նաեւ ձկնորսները, Բարիզ երթալ և իրենցմէ պահանջուած վկայութիւնը տալ։ Ձկնորսի մը մինչեւ իսկ 250 անգլ. ոսկի կանխիկ վճարուիլ առաջարկուեր է. աւելի մեծ գումարի մըն ալ խոստումով։ Երբ ձկնորսները յայտարարեր են թէ Բարիզի մէջ ատանկ վկայութիւն տալէ վերջ ինչ երեսով պիտի կրնան իրենց ընտանիքներուն քով դառնալ Անգլիա, օտարականները խոստացեր են ամէն կերպով իրենց վրայ առնել այդ հոգը թէ ո՛ւր որ ուզեն պիտի փոխադրեն իրենց ընտանիքները, ապահովելով անոնց ապրելու միջոցները Ձկնորները տուն գալով ասոնք ամէնքը այսպէս պատմեցին ինծի։ Խրատ տուի ձկնորներուն որ երթան նորէն տեսնուին այդ մարդոց հետ, որոնք սակայն գիտնալով թէ օձիքնին ձեռք կուտան, անյայտ եղան։ Չեմ կարծեր որ Բարիզի Ցանանաժողովը կարեւորութիւն տայ այդպիսի վկայութիւններու. գիտնալով թէ ի՞նչ պարագաներու տակ եղած է.»

⁂ Բլաւոյի յայտարարութիւններէն վերջ, ռուս թերթերուն մէկ կարեւոր մասը ամէն օր յօդուածներ կը հրատարակեն ա՛յն մտօք թէ զինուորական մտաւորականութիւնը կանուխէն խիստ անհոգ գտնուեր է։ Մ. Արեւելքի զօրքերուն գրկուած կօշիկները ա՛յնքան գէշ նիթէ չենուած են որ մէկ օր հագնելէն ետք գամերը կը նետուին, և զինուորին ոտքին մատները դուրս կ'ելնեն։ Գրկուած մուշտակներն ալ ողորմելի բաներ են, կ'ըսէ Նովոյէ Վրէմիա։ Այս թերթը ուշադրաւ յօդուած մը եւս հրատարակելով, կը ծանուցանէ թէ նաւարանտերուն ամէն ճիւղին մէջ դատապարտելի անհոգութիւն մը կը տիրէ։ «Կարելի՞ է երեւակայել որ, կ'ըսէ, երբ մէկ տարիէ ի վեր պատերազմը կը շարունակուի, ա՛յս ատենն անհոգութիւն տեսնուի նաւարանտներուն աշխատութեանց մէջ։ Ցաւ ի սիրտ կը պատասխանենք թէ, կ'ըսէ դարձեալ Նովոյէ Վրէմիա, Ռուսիոյ ծովային նախարարութեան մէջ առջի թմրութիւնը կը շարունակէ, որպէս թէ Մ. Արեւելքի մէջ Ռուսիոյ համար տխուր դէպքեր չպատահէին »

⁂ Ռուսիոյ ներքին գործոց նախարարին հրամանաւ երեք ամսուան դադարման դատապարտուեցաւ Պեսարաբեց ռուս թերթը, որ Հրեաներուն հակառակ լեզու կը գործածէր երկու տարիէ ի վեր։ Արտօնատէրը՝ Քրուշէվան՝ նոր նախարարին յորդորներուն անսաստած էր։

ՊԱԼԹԻԿԻ ՌՈՒՍ ԵՒ ՃԱՔՈՆԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՂՆԵՐԸ

Առաջնակարգ մանագէտ ծովային սպայ մը «Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ»ի մէջ հետեւեալ կերպով բաղդատութեան կը դնէ Պալթիկեան ռուս նաւատորմը ճաքոնական նաւատորմին հետ, որոնք կը պատրաստուին ճակատիլ։ Ինչպէս գիտենք, ճաքոն ծովային պատերազմը սկսաւ վեց առաջնակարգ զրահաւորով. — «Միքազա» (15,362 թօնօ), 1900ին շինուած, «Ազահի» (15,443 թօնօ) 1899ին շինուած, «Շիքիշիմա» (15,040 թօնօ) 1898ին շինուած, «Յաչիմա» (15,080 թօնօ) 1898ին, «Ֆուժի» (12,649 թօնօ)1898ին, «Հացուզէ» (12,517 թօնօ) 1896ին շինուած, և երկրորդ կարգի երկու զրահաւորներով, «Զինուեէն» (7335 թօնօ) 1881ին շինուած (Զինայկներէն առնուած), և «Ֆուզօ» (3777 թօնօ) 1877ին շինուած։ Ինչպէս կը յիշուի, այս զրահաւորներէն պակսեցան «Հացուզէ» և «Ֆուժի» ռուսական ականներուն միջոցաւ, «Հացուզէ» ընկղմեցաւ, «Ֆուժի» դժուարաւ կրցաւ ինքզինքը նետել Միսօթօ կղզին, որ թէեւ նորոգուեցաւ, բայց անգլիացի մանագէտներուն կարծիքով, «կաղ» է այլ եւս։ Ճաքոնցիք անցեալները պաշտօնապէս ծանուցին «Եաչիմա»ի կորուստը, և «Շիքիշիմա»ն ալ Բորթ Արթուրի առջեւ ընկղմեցաւ։ Այս ա՛յն «Շիքիշիմա»ն էր որ անցեալ մարտ 6ին Բորթ Արթուրի առջեւ ռմբակոծութեան ատեն իր մէկ ծխնելոյզը կորսնցուց։ Ուստի իբրեւ կատարեալ զրահաւոր կը մնան հիմա «Միքազա» և «Ազահի»։ «Ֆուժի» տկար է, «Զինուեէ» ծերացած է, «Ֆուզօ» մէն ալ կայ որ շատ պզտիկ է։

Ռուսք ունին հինգ զրահաւոր.— «Գնեազ Սուվարով», «Պօրօտինօ», «Օրէլ» և «Ալիքսանդր Գ.», չ-ոսն ալ 1901էն մինչեւ 1902 շինուած, իւրաքանչիւրը 13,516 թօնօ, եւ «Օլապիա» 12,600 թօնօ 1898ին շինուած։ Ունին նաեւ երկրորդ կարգի երկու զրահաւոր, «Նավարին» եւ «Սիսոյի Վէլիսքի», իւրաքանչիւրը 10,000 թօնօ (1894ին եւ 1891ին շինուած)։

Զրահապատ յաճանաւերուն թիւն է հետեւեալը. — Ճաքոն պատերազմին սկիզբը ունէր ութը հատ ասոնցմէ. — «Իվաթէ» (1900ին շինուած), «Իզումա» (1899), «Ազումա» (1894), «Եաքումօ» (1899), «Թօքիսա» (1898), «Ռազուկա» (1903), «Նիսին» (1902)։ Վերջին երկուքը ճաքոն ճենովայի նաւանգիստը գնեց Արժանթինէն «Ազումա» կորսուած կը հաստատի, միւսներն ալ առաւել կամ նուազ վնասուեր, բայց նորոգուած են ցարդ։ Ռուսիա ունի «Տիմիթրի Տոնսքոյ» (1891), «Ալէկ» (1903), «Օրօբա» (1898), «Զէվսուկ» (1903), «Իզումրուտ» (1903), «Ալմաս» (1903)։ Սա նցմէ դո՛ւրս «Տիանա», որ Սայկօն կը գտնուի, եւ «Աքաշտ», որ Շանկայի առջեւ է, եւ «Բօսիա», Վլատիվոսթոքի առջեւ։

Հիմա ապագան պիտի որոշէ բաղդը ասոնց։

Հետաքրքրական պիտի ըլլայ նաւամարտին արդիւնքը։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՃԱՔՈՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՎԻԵՆՆԱ 22 Դեկտ. — Բեգերապուրկէ կը հեռագրուի թէ ռուս մայրաքաղաքը մեծ հանդէսի մէջ է Բորթ Արթուրէն հասած այն լուրին վրայ թէ, Ռուսք ետ են առեր 203 Մէթր Բլուրը, զոր ճաքոնցիք ստիպուեր են լքել ռուսաց անդադրելի կրակին տակ։ Այս կարեւոր լուրը կը հանի չինական աղբիւրէ, որուն որչափ կասկածելի ըլլալը յայտնի է. մեզ որ ուրիշ աւելի ստոյգ աղբիւրէ մը չէ հաստատուած այս լուրը. կը հաւատանն նաև թէ անգլիական Լէոի միջեռնաը, նորվէկիական նաւաշներով Բորթ Արթուր հասած է, ռազմանիւթ ու պաշար բեռցած, հակառակ փոթորկայից ծովին։ Թոքիոյէ կը հեռագրեն թէ Զօր. Նօկի իր վերջին մեծ կորուստները նայատի առնելով փոխով 60,000 նոր զօրք կը խնդրէ։ Քանի մը հազար Քօրէացի արդէն հասած են։

— Լոնտոնէն կը հեռագրեն թէ Ռուսիա կը ջանայ իր առաջիկայ փոխառութեան մէկ մասը, 35 միլիոն ֆր.ը զետեղել Նիւ Եորքի մէջ։

ՇԱՆԿԱԻ։— Ճաքոնական նաւաբաժինը ծովակալ Քամիմուրայի հրամանին տակ մեկնեցաւ դէպի Հարաւային Զինաստանի ծովը Պալթիկի նաւատորմը դիմաւորելու։

ՍԻՆԳԱՊՈՒՐ.— Ճաքոնական երկու յաճանաւ հոս հասան և իսկոյն մեկնեցան նորէն։ Կը հաւատուի թէ ճաքոնական մեծ նաւատորմ մը Սինկաբուրի մօտ կը գտնուի, դէպի արեւմուտք երթալու ճամբուն վրայ։

ԹՕՔԻՕ (Պատօճական).—Զօր. Նօկի կը հեռագրէ.—«Մեր աջ թեւին կողմը ճաքոնական զօրագունդ մը մտոյց Ձին այն բլուրին վրայ յարձակեցաւ որ Աղաւնեաց ծոցին մօտ կը գտնուի, և յաջողեցաւ գրաւել զայն, ինչպէս նաեւ նոյն ինքն Աղաւնեաց ծոցին մէջ թերակղզիին վրայ գտնուած բլուրը։ Թշնամիին փոխադարձ բոլոր յարձակումները ետ մղուեցան։»

ԲԵՆԵՐՍԳՈՒԻՐԿ (Պատօճական). — Զօր. Քուրօքադքին կը հեռագրէ կայսեր.— Զինանցիք լուր կուտան թէ Բորթ Արթուրի պահակազօրքը յաջողեր է ետ առնել «203 Մէթր» Բլուրը։ Ամսոյս 20ին, երկու հակառակորդ բանակներուն մէջ ո եւ ընդհարում յառաջ չէ եկած։»

ԼԱ ՀԷՅ.— Պատերազմի ատեն հիւանդանոց—նաւերու վիճակին վերաբերեալ պայմանագիրը ստորագրուեցաւ Տէրութեանց ներկայացուցիչներուն կողմէ։

ԼՈՆՏՈՆ. — Թոքիոյէ կը հեռագրուի թէ Զօր. Նոկին տեղեկագրին նայելով ճարոնցիք կարեւոր դիրքեր գրաւած են Աղաւնեաց ծոցին շրջակայքները, Բորթ Արթուրի արեւմտեան կողմը։

ԼՈՆՏՈՆ. — Սղանցարի Թոքիոյի թղթակիցը կ'հեռագրէ թէ ճարոնական Ընդհ. Սպայակոյտը, գէշ օդին պատճառաւ ցինուորական մեծ գործողութեանց դադրելու միջոցին, փութով կը շրջի բարձրանալու Շառէօի բանակին կացութիւնը։ Ճարոնցի զինուորներուն պիտոյքներն ու բանակեցողները Դեկտ. 15ին Թոքիոյէ ղրկուած առողջապահական յատուկ յանձնաժողովի մը հսկողութեան տակ են։

ՊՈՒՐԶ. — Ռուսիոյ Կայսրուհին հեռագրով շնորհակալութիւն յայտնեց Ֆրանսայի կանանց Միութեան այն մեծ գումարներուն և վիրաբուժական պատասխերուն համար, զորս Միութիւնը արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ գումարուելով քուէարկեց ղրկել ռուս վիրաւորներուն համար։

ԼՈՆՏՈՆ. — Նիւ Եորքէ հեռագիր մը կը ծանուցնէ թէ Զէֆուի ամրոցի հիւպատոսը հեռագրած է թէ ճարոնցիք Քիվանչանի բերդախումբին դէմ ճակատամարտներէն վերջ մեռեալները վերցնելու համար կնքուած զինադադարի միջոցին, Բորթ Ա-թուրի պահպան զօրքերուն յանձներ են յայտարարութիւններ, հաստատող թէ Պալթիկի նաւատորմը որ ճարոնական միացեալ նաւատորմերուն դիմադրելու անկարող է, ետ դառնալու հրաման ստացեր է և թէ պահպան զօրքին համար ամէն յոյս կորած է թէ՝ զինուոր և ռազմամթերք՝ կարեւոր օգնութիւններ ստանալու մասին։

— Ուէյ-Հայ-Ուէյէ կը հեռագրուի Սէնդրլ Նիւզի թէ Դեկտ. 14էն ի վեր Բորթ Արթուրէ 9,000 վիրաւոր ճարոնցիք հասած են Տալնիի հիւանդանները, և թէ անոնցմէ 4,000ը Թօքիօ ղրկուած են հիւանդանոցնաւերով։

ԲԱՐԻԶ. — Հիւսիսային ծովու խնդիրը կարգադրելու պաշտօն ունեցող միջազգային յանձնաժողովին անդամները այսօր գումարուեցան արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ, եւ այս նստին մէջ միաձայնութեամբ հինգերորդ Ռօմիսէր ընտրեցին աւստրիացի Շեռաուն ծովակալը։ Այս որոշումը հաղորդուեցաւ Աւստրիոյ կառավարութեան։ Յանձնաժողովը իր նիստերը յետաձգեց մինչեւ Յնվ. 9։

ԲԵՌԼԻՆՈՅՈՒՐԿ. — Զօրահանութիւնը, որ քանի մը շրջանակներ միայնը պարունակէր, ուրիշ շրջանակներումէ ալ ընդարձակուեցաւ, այնպէս որ 300,000 հոգի ի զէն պիտի կոչուին։ Այս մասին հարկ եղած կայս. Ուրգը այսօր հրատարակուեցաւ պաշտօնաթերթին մէջ։

ՊՈՒԻՐԷՇ. — Երեսփ. Ժողովին ատենապետն ու դերատենապետները հրաժարեցան։ Այս պատճառաւ, վարչապետ Մ. Սթուրձա վստահութեան խնդիր յարոյց, որ քուէարկուեցաւ ի նպաստ իրեն։ Ժողովը ապա ատենապետ ընտրեց Մ. Ակնարան, որ ցարդ Դ. դերատենապետ էր։

ՏՐԷՋՏԸՆ. — Սաքսոնիոյ գահաժառանգին նախորդ կինը Լուիզ իշխանուհին, այժմ Մոնթիսեզօ կոմսուհի, այս առաւօտ հոս հասաւ և ուզեց Դաշնայզերկի պալատը մտնել իր զաւակները տեսնելու համար, բայց արգիլուեցաւ։ Թագաւորը որսի գացած ըլլալով պալատը չէր գտնուեր, բայց իրեն ի լաց տրուեցաւ կոմսուհին ժամանումը։ կէս օրէն ետքը կոմսուհին մեկնեցաւ Լայբցիկ։

ԲԱՄԲԱԿ ԵՒ ՑՈՐԵՆ

ԼԻՎԸՐՈՒԼ, 22 Դեկտ.

Բամբակի հրապարակը բացուեցաւ.

Ցունվ. — Փետր.	4.02	
Մարտ — Ապրիլ	4.10	քիչ գործ կայ
Մայիս — Ցունիս	4.17	
Ցուլիս — Օգոստ.	4.20	

Ցորենի հրապարակը գոցուեցաւ.

Նիւ-Եորք	Դեկտ ի համար	117 5/8
Լիվրբուլ	Մայիսի »	7/3/1/2
»	Մարտի »	7/3/1 /2
Շիքակօ	Դեկտ.ի համար	110

ՌՈՂՈՒԱԿԱՆ ԹԵՄ

Վաղը պիտի քարոզեն.—

Բերայի մէջ ժամը 4.15ին, Վեր. Ա. Գ. Շուտանեան։

Կէտիկ Փաշայի Ամերիկեան վարժարանին մէջ ժամը 5.15ին, Տօքթ. Հ. Գարնրմ։

Պայպլ-Հաուսի մէջ ժամը 5.45ին, Վեր. Ե. Դ. Գրիգորեան (Թուրքերէն)։

Խսգիւղի մէջ ժամը 7.30ին, Պատ. Ս. Ե. Զորկեան։

ՄԱՍԻՍ գրական շաբաթերթի 49րդ թիւը, որ հրապարակ եկաւ այս առտու, չանկան բովանդակութիւն մը ունի՝ և արձակ ու ոտանաւոր լաւագոյն գրուածքներէ զատ՝ կը պարունակէ ընդարձակ և սիրուն Քրոնիկ մը Քրիզանթեմէ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻՆ ԿԱՂԱՆԴՂԷՔԸ

Երէկուան գումարը	546
Օր. Նազելի Ղազարոսեան	5
Օր. Հռիփսիմէ »	5
Պ. Հայկ »	5
Օր. Սիրարփի »	5
» Սարինէ Սաքաֆեան	5
» Շուշի »	5
Պ. Վրոյր Ն. Պօղոսեան	5
Օր. Անանա Ն. Փափազեան	10
» Սարիէն Ն. »	10
Պ. Յարութիւն Տ. Գաբամաճեան	20
» Կարապետ Մէրտինեան	5
Օր. Հերմինէ Վէզիրեան իր հիւանդութեան անկողինին մէջէն կարդալով Մանզուէի մէջ Հիւանդանոցի պզտիկներուն համար Կաղանդէքի նուիրատաւութեան ցանկը, իր ունեցած 10 դ.ը յանձնած է հօրը՝ Եղիա էֆէնտիի, որպէս զի յանձնէ խմբագրատուն, ի նպաստ անոք մանուկներու, որոնց ալօթքները կը խնդրէ իր ապաքինման համար։	10
Պ. Կարպիս Վէզիրեան	10
Օր. Հայկուհի Ս. Տիլսիզեան	10
Պ. Հայկ » »	10
» Աբգար » »	10
Օր. Ասթիկէ Բ. Թէքէեան	10
» Սարինէ » »	10
Զեռամբ Հ. Մ ի՝ Պ.Պ. Յովսէփ և Գրիգոր Պ. Կամսարեան	10
Փոքրիկն Սելինէ Ս. Սարաֆեան	10
Փոքրիկ Պէպէք օր Հ. Մ.	10

ՎԵՑ ՋՈՑԳ ԳՈՒԼՊԱՑ

Օր.Ս. Սարաֆեան իր հօր մահուան տարեդարձին առթիւ իր իսկ ձեռքով հիւսած է վեց զոյգ գուլպայ զոր կը նուիրէ Հիւանդանոցի փոքրիկներուն իբր ճշմարիտ նուէր մը Կաղանդի. Փոփաքելի էր որ մեր փափկասուն տիկիններն ու օրիորդները հետեւէին Օր. Սարաֆեանի այս բարեսիրական օրինակին և իրենց պարապոյ ժամերուն մէջ ձեռական աշխատութիւններով նպաստէին կարօտեալներու, ինչ որ զարգացած և բարեսէր կիներուն պարծանքն ու սովորութիւնն է ամէն ազգի մէջ։

Գումար 726

(Կնիք Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան)

ԳԱԼՖԱԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ

ՓՈՔՐԻԿՆԵՐՈՒ ԿԱՂԱՆԴՂԷՔԸ

Գալֆաեան Որբանոցի փոքրիկներուն համար հետեւեալ կաղանդէքները նուիրուած են.

Տէր և Տիկին Կիւլպէսէր Պէրպէրեան	20
Տիկին Բերուզ Տիոնեան	10

(Կնիք Խնամակալութեան)

ԵԼՄՏԱԿԱՆ վերջին կարգադրութեանց համաձայն ինչպէս ուրիշ բարեկրպտակ հաստատութիւններու նոյնպէս ալ ազգ. Հիւանդանոցի շնորհուած կայս. հացին ու մսին պարէնը մասամբ զեղչուած էր։ Հոգաբարձութիւնը նկատելով որ այդ գթութեան յարկին յարատեւութեան համար անհրաժեշտ է կայս. կառավարութենէն նախապէս շնորհուած հացին ու մսին ամբողջ քանակութիւնը, այս առթիւ դիմեց Ս. Պատրիարք հօր և խնդրեց որ դիմում ընէ կայս. կառավարութեան մօտ, զեղչուած քանակին վերանորոգումին համար։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ Պօրտի ընկերութեան գանձապետ Մր. Բիթ երէկ Պատրիարքարան երթալով այցելեց Ս. Պատրիարք Հօր։

ՌՈՏՕՍԹՈՒ առաջ. Տ. Վահրիճ Մ. վրդ.ի և Պաղատատի առաջ. տեղապահ Տ. Սերովբէ վրդ.ի պաշտօնները հաստատող կայս. Պէրաթները երէկ յանձնուեցան Պատրիարքարան։

Ս.ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը երէկ առտու այցելութիւն տուաւ Պետական Խորհրդոյ նախագահ Սաիտ փաշայի և հինգշաբթի առտու ալ Ցոյն Մելքիդներու պատրիարք Տ. Իրիրիոսի։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ տարեկան նուագահանդէսին արտօնութիւնը ստանալու համար Պատրիարքարանէ դիմում եղած էր պատկանեալ իշխանութեան մօտ, որ հարկ եղած արտօնութիւնը շնորհած է։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը, վաղը Ուրբաթի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին արարողութեանց պիտի նախագահէ և պիտի քարոզէ։

ԹՕՔ ԳԱԲՈՒԻ Թաղ. Խորհուրդը երէկ Պատրիարքարան դիմելով, Ս. Պատրիարք Հօր բողոքեց տեղւոյն Տ. Ատամ քհ. Խաչատուրեանի դէմ, որ եկեղեցականի մը անվայել ընթացքներու մէջ կը գտնուի։ Ս. Պատրիարք Հայրը Փոխանորդարանին յանձնեց հարկ եղածը տնօրինել։

Ս. ԳԱՍՊԱՐԻՆ Հայրը զեկուցագրով մը ծանոյց Պատրիարքարանի բոլոր դիւանները թէ՝ նամակներու առաքմանց կանոնաւորման և ծախուց խնայողութեան համար, խորհրդակցութեամբ որոշած է որ, ասկէց վերջ բոլոր նամակները Պատրիարքարանի որոշ մէկ պաշտօնեային ձեռքով ղրկուին գաւառները։

Տ. ՄԿՐՏԻՉ ՔՀ. ՉԼՂԱՏԵԱՆ Պատրիարքարանի դրամագլխ համաձայն Աղեքսանդրիաէ ճամբայ ելած է դէպի Ճիպրոսի, տեղւոյն ազգայինները հովուելու համար։

ԳԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ Դիւանական յանձնախումբը, նկատելով որ իր պաշտօնին վերաբերեալ զեղուումները չեն ներեր չարունակել իրեն յանձնուած պաշտօնը, խնդրած է Ս. Պատրիարք Հօրմէն որ ազատ կացո ցանէ զինքը Պատրիարքարանի ելեւմտական գործառնութիւններով զբաղելէ։ Ս. Պատրիարք Հայրը ստիպուած ընդունած է այդ հրաժարականը։

ՕՐԹԱԳԻՒՂի նորակազմ Թաղ. Խորհուրդը իր պաշտօնին ձեռնարկելով և եկեղեցւոյ մնուկին անձուկ վիճակին տեղեկանալով, խնդրած է Պատրիարքարանէն որ անցեալ տարուան պէս, այս տարի ալ նուագահանդէս մը կազմակերպելու հրաման ստացուի պակասեալ իշխանութենէն։

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ Որբանոցին խնամակալուհի Տիկիններէն, Տիկ. Զարեհ Տիլպէր, Տիկ. Դարամանեան, և Օր. Մուհէնթասեան, երէկ Հիւանդանոց երթալով, տնօրէն Յակոբ էֆ. Համամճեանի հետ խորհրդակցութեամբ, ինչ ինչ անիկական կարգադրութիւններ ըրին, որբանոցին պէտքերուն համար։ Այս նստին մէջ Խնամակալուհիները մերժած են հրաժարականը իրենց անդամակցուհիներէն Տիկ. Իրրանոսեանի, որ միշտ գործօն մասնակցութիւն մը ունեցած է։

ԱԿՆԱԳ Գաւառ. Վարչութիւնը զբրով մը Պատրիարքարանի նկարագրելով տեղացիներուն աղքատութիւնը, նպաստ կը խնդրէ։

ՍԷԼԵՐի Գաւառ. Վարչութիւնը թերթերէ տեղեկանալով որ առաջն. Տ. Փառէն վրդ. Մարաշի մէջ պաշտօնի կոչուած է, խնդրած է որ Սըղերդի վիճակը չզրկուի Փառէն վրդ.ի հայրական խնամքներէն։ Իսկ եթէ կեդր. Վարչութեան որոշումը վերջնական է, այդ պարագային խնդրած է որ Տ. Փառէն վրդ.ի պէս կարող, ձեռնհաս եւ փորձառու առաջնորդ մը ղրկուի Սղերդ։

ՊԱՂԱԹՈՒ Թաղ. Խորհուրդը իր պաշտօնավարութեան պայմանաժամը լրացած ըլլալով՝ Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարական ղրկած էր։ Ն. Սրբազնութիւնը գնահատելով Թաղ. Խորհրդոյ ծառայութիւնները ի մասին մանաւանդ Էտիրնէ Գաբուի գերեզմանատան որմնափակութեան, յորդորական մը ղրկեց որ իրենց պաշտօնը չարունակեն մինչեւ ցվերջ առաջիկայ տօնական օրերուն։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Ժառանգաւորաց վարժարանին իբր հայերէնի և Ֆրանսերէնի ուսուցիչ Թովմաս էֆ. Սեմէեան քանի մը օրէն կը մեկնի Երուսաղէմ, իր ճամբու ծախքը ստանալէ վերջ։

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ Խորհուրդը իր երէկուան նիստին մէջ, ի մէջ այլոց որոշեց ցուցակցական գիր մը ղրկել Բարաղամեան Տիգրան և Միրիկ էֆ.ներու իրենց եղբօր Խսգիւղի Ներսէսեան Վարժարանը վերաշինող Թորոս էֆ.ի մասնաւոր առթիւ։

ՀԱՅ - ՀՌՈՄԷԱԿԱՆՆԵՐԷՆ

Տէր Խմբագիր,

Զարմանքով և ապշութեամբ կարդացինք հետեւեալը Զորեքշաբթի օրուան ՃԷրիտեի Շարգիյէի մէջ.

«Պէյօղլունտա քեսին Էրմէնի Գաթոլիք Ս. Յովհան Ոսկեբերան քիլիսէսի Թաղական հէյէթինին ինթիխապը.— Մելլէթիմիզ քիլիսէսի օլան Ս. Յովհան Ոսկեբերան Թաղ. հէյէթինին ալէյհինտէ տարիմա չիքեայէթ էքսիք օլմասը, հէրքսէճ մալիւմ տիր։

«Էրվէհի Գաթոլիք էհալիսի պէյնինտէ ճէրէյան իսէն էֆքեար չու տիր քի, չիմտիյէ գատար ինթիխապ օլունան հէյէթ ճէօմաթրմըզ ըէյի իւզէրինէ թային օլունմայըպ իլլա մէզքիւր քիլիսէ Մեծ. Ժողովրդապետի վէ պաղը քէնտի հէմֆիքեարլարը օլան տիկէր զէվաթ թարաֆընտան թային օլունմըշտիր, վէ պու սէպէպտէն հէրքես «ատամ, նէմէ լազըմ, պէն քիմէ եազամամ օնլար երինէ քէնտի իսթէտիքլէրինի ինթիխապ իտէճէքլէր» տիյէրէք. ըէյ վէրմէքտէն իմթինա իթմէքտէ տիրլէր։ Պու ֆիքր վէլէվ քեսիլէն տօղրու օլմուշ օլսա պիւթ պէօյլէ միւնասէպէթսիզ հալէ մէյտան վէրմէմէք էհալիյնին եէտը իսթիյարընտա օլտուղը հալտէ. պու խուսուստա զայէթ ֆիւթուրսըզ տավրանըլմասը մուճիպը թէէսսիֆ տիր։ Զիրա թաղական ինթիխապընա տաիր էվրաղ հէրքէսէ թէվզի օլունրպ, հէրքէս իսէ արզու վէ միւնասիպ կէօրտիկի զէվաթը թային հագգ ու սէլահիյէթի օլտուղը հաստիկ։ Թաղականլըղը վէ ժողովրդապետլիկի քէնտիլէրինին ալնընբրնա եազմըշ կիպի ատտ իտուպ, օ եօլտա հարէքէթ իսէն ատամլարընա սէօզլէրինէ դուլաղ ամալարընա մահալ գալմաղ։

«Գինտէնալէյին շու սոն գալան 2-3 կիւնտէն պիլիսթիֆատ բէյլէրինի պիլա իմալ իթա իթմէյէ էհալիյէ խալիսանէ թավսիյէ իսէրիզ։

«Թային օլունանաղ զէվաթ հագգընա կէլինճէ. ճէօմաթրմըզտա պալէատէ զիքր օլընան մէմուրիյէթէ մինասիպ նիյէթ զաթլար պուլունմադտա իսէ տէ, պունլարտան անմաղ տէօրտիւնէ լիւզում կէօրիւլիկինտէն. էհալինին հիւնը բիղասբյա էքսէրիյէթի արա գազանտըրմաղ մաղսէտիյէ Աբիկ էֆ. Ճամպազ. Յովսէփ էֆ. Կիւմիւշեան, Օննիկ էֆ. Համալեան, Պեարոս էֆ. Քէնարլըգճեան վէ Յակոբ էֆ. Փափազեան (սբրմաքէշ) կիպի զաթլարը խաթրրա պրագմազա, էհալիյէ ինթիխապ հագգընտա պիր սուհուլէթ օլմուշ օլուր։»

Առաջին անգամն է որ թերթ մը հրահանգ կուտայ Թաղեցիներուն այս ինչ կամ այն ինչ անձը Թաղական ընտրելու համար, և ծիծաղելին այն է որ նոյն հատուածին մէջ քանի մը տող վերը երբ կը դատապարտէ մասնաւորներ յանձնարարելու դրութիւնը, տասը տող վար ինքն է որ հեղինակ կը հանդիսանայ իր դատապարտած դրութեան և կը յանձնարարէ այս կամ այն անձանց տալ քուէները։ Ճէրիտէի Շարգիյէի և Սուրհանդակի արտօնատէրը Տիգրան էֆէնտի ճիվէլէկեան կրնայ մտերմութիւն ունենալ իր ներկայացուցած անձանց հետ և անոնց Թաղական ընտրուելուն աշխատիլ, իբր ե՛ղեղեցիին պայծառութեանը փափաքող։ Բայց երբ իր թերթին մէջ հրապարակաւ հրահանգ կուտայ հանրութեան իր մարդիկը ընտրելու, ամենամեծ սխալ մը ըրած կ'ըլլայ։ Հանրութիւնը արդէն գիտէ եկեղեցիին օգտին համար աշխատողները և բնականաբար իր քուէն կուտայ անոնց։ Ասանկ յանձնարարութիւն մը աւելորդ աշխատութիւն մըն է, որ բնաւ ազդեցութիւն չի կրնար ունենալ հանրութեան կարծիքին վրայ։

ՀԱՅ-ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ

Բերա, 10 Դեկտ. 1904

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՕՐԻՈՐԴ ԷԼՊԻՍ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻ

Երէկ Գուլկունճուղի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ վայելուչ շքով տեղի ունեցաւ յուղարկաւորութիւնը վաղամեռիկ Օր. Էլպիս Մարտիրոսեանի։ Հանդէսին կը նախագահէր Տ. Մկրտիչ եպիսկ. Վեհապետեան, իր շուրջը ունենալով Տ. Ներսէս Մ. վրդ. Դանիէլեան և քահանաներ։ Մեռելական արարողութիւններէն ետքը Տ. Մկրտիչ Սրբազան գեղեցիկ դամբանական մը խօսեցաւ և յուղեալ շնչերով դրուատեց հանգուցեալ օրիորդին մաքուր ու բարեպաշտ կեանքը և վերջացուց մխիթարութիւն հայցելով ազգականներուն։ Ցուղարկաւորներու բազմութեան մէջ, բացի ազգականներէ և պարագաներէ, կը նշմարուէին նաեւ Տեարք Մելգոն Եիւզպաշեան, Միհրան Գարագաշեան, Միքայէլ Էնգարէլեան, Օննիկ Մագասուեան, Բարեղ Աւետիսեան, Յակոբ Գորեան, Բեռովբէ Արեւեան, Օննիկ Կամացուկեան, Նշան Գալֆաեան, Միքայէլ Դուլումճեան, Սրամ Գարագաշեան, Գարեգին Դավաֆեան, Գալուստ Մալաթեան, Վահան Հինդլեան, Միրաք Մալխասեան, Յովհաննէս Ազնաւորեան, Խորէն Վայլէեան և ուրիշ բազմաթիւ անձնաւորութիւններ։

Հանգուցեալը նաւակով փոխադրուեցաւ Գոլուչէշմէի Սգ. գերեզմանատունը իր ընտանեաց յատուկ դամբարանը։

Տ. Մարտիրոսեան, Խ. Սրվաճեան, Տ. Տէմիրճեան, Ա. Թիրեաքեան, Վ. Փափազեան, Արսէնեան, Տայեան, Ն. Գարագաշեան, Արեւեան, Մանուկեան, Աշճեան, Գարամաճեան, Էլմասեան եւ Յարութիւնեան ընտանիքները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր բարեկամներու և ծանօթներու որոնք ներկայ գտնուելով այս տխուր առթիւ իրենց վերջին յարգանքը մատուցին հանգուցեալին։

Մելիքեան, Դուրեան և Մինասեան ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք ներկայ գտնուեցան Տիկ. Աղաւնի Մելիքեանի յուղարկաւորութեան և իրենց ցուցակցութիւնները յայտնեցին այս տխուր առթիւ։

ԲԼԱՍԻԷ

Եւրոպական գործարաններու յանձնակատարի ծանօթ տան մը համար պարկեշտ, փորձառու և մասնաւորաբար մանիֆաքթիւրը լաւ ճանչցող Բ. լասիէ մը կ'ուզուի։ Գոհացուցիչ ամառական։ Դիմել Խմբագրատուն։

ՍԵԼԱՄԼԸԳ ՐԷՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի ձիւմա կիւնիւ. Սէլամլըգ ըէսմը տլիսի Համիտիյէ ճամիի չէրիֆինէ իճրա պույրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ. — Նիքոլա Զարին անուան տարեդարձին առթիւ Սօֆիայի հիւպատոսարանին մէջ հացկերոյթ մը տրուեցաւ։ Սեղանին ներկայ էր նաեւ Ֆէրտինանտ իշխան որ բանախօսութիւն մը արտասանելով համոզուած յայտնեց թէ արդի պատերազմին մէջ յաղթանակը Ռուսիոյ պիտի մնայ և բաժակը պարպեց այս յոյսերուն պակաման համար։

—Պէլկրատի պուլկար դրօշակատար Մ. Հասաբչիէֆ Բ. օր ընդունուեցաւ Բէթէր թագաւորին կողմէ։

—Պերլինէ հեռագիրի մը նայելով Պերլիներ Թակեպլաք կ'իմանայ թէ պուլկար գրօշակատար Մ. Նաքիֆորով Վիլհէլմ կայսեր կողմէ ընդունուած պահուն, յանձներ է իշխանին մէկ ինքնագիր նամակը, որով Ֆէրտինանտ իշխան շնորհակալութիւն կը յայտնէ Պերլինի մէջ պուլկար գրօշակատարութեան մը հաստատման հաւանելուն համար։ Նամակը փափաք կը յայտնէ որ Գերմանիոյ և Պուլկարիոյ միջեւ բարեկամական յարաբերութիւնները աւելի եւս սերտանան։

— Սոֆիայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ ուշադրութեան առարկայ եղաւ Ֆէրտինանտ իշխանին այն որոշումը, որով հրամայեց ետ ձգել այն պարահանդէսը, որ պիտի տրուէր ի նպաստ Ռուսական Կարմիր Խաչին։

ԴԻՒԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՇՇԵԼՈՒԹԻՒՆ. — Աւստրիական դեսպան Պ. տը Բաւիէշ առջի օր այցելեց Ֆրանսական դեսպան Մ. Բոնթանի, իտալական դեսպան Էմբէրիալի Մարքիզին եւ անգլիական գործակատար Մ. Թոունլէյի։

ԹՈՒՐԲԻԱ ԵՒ ՍԱՔՍՈՆԻԱ. — Սաքսոնիոյ Ֆրետրիհ Աւկուսթ Թագաւորը ինքնագիր նամակով մը Վեհ. Սուլթանին կը ծանուցանէ իր գահակալութիւնը։ Այդ նամակը Բ. Դրան յանձնուեցաւ կայս. Պալատ մատուցուելու համար։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՏԵԱՆ ԹՈՇԱԿԸ. — Զինուոր. հանգստեան Թոշակի մնուկին վերատեսուչ անուանուեցաւ Սպարապետութեան հաշուակալութեան Ա. մասին նախագահ առաջին Ֆէրիգ Սաատէթտին փաշա, պահելով հանդերձ իր պաշտօնը։ Սաատէթտին փաշա առջի օր կայս. Պալատ երթալով իր երախտագիտութիւնը յայտնեց։ Ցետոյ իր պաշտօնատեղին դառնալով ընդունեց հանգստեան կոչուած զինուորականները, որոնց յայտարարեց թէ ասկէ վերջը փոխանակ իրենք գալով ամսական առնելու, թոշակները կանոնաւորաբար իրենց տուները պիտի ղրկուին։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆ Մ. Լահովարի արձակուրդով պիտի մեկնի առաջիկայ շաբթուս։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ Նազիֆ փաշա որ հիւանդ էր, բոլորովին ապաքինեցաւ և առջի օրէն սկսեալ իր պաշտօնատեղին կը յաճախէ։

ԲԵՐԱՅԻ ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ. — Մոնիդէօռ կ'իմանայ թէ հարուստ Ղպտի մը գնած է Բերայի մեծ Պողոտային Թիմուրի փողոցէն Տէրվիշ փողոց երկարող մասը։ Սանդա-Մարիա եկեղեցիին դիմացի կարգի բոլոր շէնքերը պիտի փլցուին և անոնց տեղ ապարթմաններ պիտի շինուին։ Աշխատութիւնները գարնան պիտի սկսին։ Այժմու խանութներուն և շէնքերուն վարձակալները ազդարարութիւն ըստացած են պարպուելու։

ՕՍՄ. ՆԱԻԱՏՈՐՄԸ. — Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ նոր դրութեամբ երկու մեծ յածանաւեր յանձնարարուի Եւրոպա։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՆԱՒԱՀԱՆԴԻՍՏԸ. — Կայս. Իրատէի մը համաձայն, մաքսային նախարար Հասան Ֆէհմի փաշայէ, առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարար Զինէի փաշայէ և կայս. Անձն. Գանձուն նախարար Յովհաննէս էֆ.է Ցանձնաժողով մը կազմուեցաւ։ Այս Ցանձնաժողովը կը քննէ Սելանիկի նաւահանգիստին շահագործման ընկերութեան առաջարկները, քարտիներուն ընդարձակման, Թօփհանէի մօտ երկաթուղիի կեդրոնական կայարանի մը, արմատներու զտման յատուկ երկու գործարաններու և նաւերուն հանգստութեան համար նաւահանգիստին բացը կոհակարգել քարափի մը շինութեան համար։ Ցանձնաժողովը իր քննութեանց տեղեկագիրը պիտի մատուցանէ Վեհ. Սուլթանին, կայս. վաւերացման ենթարկելու։

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ. — Սրուսաղէմի վանքին զարտը. — Երուսաղէմի Ցունաց եկեղեցական շատ ազնապալի կացութեան դարման մը տանելու համար, Երուսաղէմի Ցունաց Պատրիարքին դիմումին վրայ, Սթէնքի մետրապոլիտը գումարման մը հրաւիրեց տեղւոյն երեւելիները և եկեղեցական հաստատութեանց տնօրէնները։ Այս գումարման մէջ որոշուեցաւ անմիջապէս ղրկել ցարդ հանգանակուած 180,000 ֆր.ը և կոչում ընել նաեւ բարեսէրներու նպաստին։

*** Տ. Յոակիմ Պատրիարքին Պոլսոյ Պատրիարք. ընտրութեան երդ տարեդարձին առթիւ, երէկ առտու Խան Ժողովին աշխարհական անդամները և Սինոդականները շնորհաւորական այցելութիւն տուին Պատրիարքին։ Խան Ժողովին նախագահ Մետրապոլիտը բանախօսութեամբ մը մաղթեց որ մինչեւ կեանքին վերջը իր կրօնական Աթոռին վրայ մնայ իմաստութեամբ և առաքինութեամբ։ Պատրիարքը այս առթիւ բազմաթիւ շնորհաւորութիւններ ալ ընդունեց։

—Խան Ժողովը իր երէկուան նիստին մէջ որոշեց որ Պատրիարքարանը դիմումներ ընէ, արտօնութիւն ստանալու Եէտի-Գուլէի Հիւանդանոցին քով Թոքախտաւորներու դարմանատան հաստատման համար։

*** Ցուսարէն թերթ մը կ'ըսէ թէ վերջերս հրդեհէ մը քանդուած Տրապիզոնի Բէրիսթէրէօթա վանքը 725 թուականին շինուած էր և անկէց ի վեր բազմաթիւ փոփոխութիւններ կրած։ Մատենադարանը, որ բարեբաղդաբար ազատուեցաւ, կը պարունակէ 10րդ դարու թանկագին ձեռագիրներ։ Վանքին հին մատուռը մասամբ այրեցաւ և հազիւ կարելի եղաւ ազատել խորանը։ Վնասները 4000 ոսկի կը գնահատուին։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Օլկա թագուհին որ առջի իրիկուն Սէվաստոպոլէն Ամֆիթրիթ զբօսանաւը ելիտի նստէր Աթէնք դառնալու, այս առտու Պոլսէն կ'անցնի։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ՓԱՂԱՔԸ. — Անդորրութիւնն ու կարգապահութիւնը աւելի եւս ապահովելու համար Երուսաղէմի քաղաքին դուրսի մասը 24 թաղի և ներքին մասն ալ ութը նոր թաղերու բաժնուած են։ Թաղերը իրարմէ պիտի անջատուին մեծ պողոտաներով և զատ զատ մուխթարներ պիտի որոշուին իւրաքանչիւր թաղի։ Երուսաղէմի ներքին մասը առաջ 8 թաղի բաժնուած էր բայց հիմա ասոնց սահմանները փոխուած են։ Այս կազմակերպութեան քարտէսները պատրաստուած են, և անոնց մէկ քանի պատճէները լրացնելէ յետոյ պիտի հրատարակուին։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Երէկ գիշեր ուշ ատեն Հեռագրական Գործակալութենց կողմէ մեզ հաղորդուած են հետեւեալ հեռագիրները. —

ԲԱՐԻԶ, 23 դեկտ. — Զօր. Քուրոբաթքին կը հեռագրէ թէ նոր բան մը չկայ Մանչուրիոյ մէջ, բայց թէ ծանուցուած է իրեն որ Բորթ Արթուրի պահակազօրքը՝ Ճարոնցիներէն առած է նորէն «203 մէթր» բլուրը՝ թնդանօթներով։

—Բէթերսպուրկէ կը ծանուցուի թէ Մեծ դուքս Ալէքսիս նախագահ պիտի անուանուի կայսրութեան Խորհուրդին և դեր-ծովակալ Ալէքսէվ ալ՝ Մեծ Ծովակալ։

—Բէքինէ կը հեռագրեն թէ Զինաստանի պաշտօնական շրջանակներու մէջ հաստատուած է որ սաստիկ գժգոհութիւն մը կը տիրէ Զինաստանի մէջ ճարոնցիներուն ընթացքին պատճառաւ։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

10,23 Դեկտեմբեր 1904

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	94.37
Ամէնէն բարձր գինը	95.05
» վար գինը	94.35 1/2

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	125.25
Երեկուան բարձր գինը	125.62 1/2
» վար »	125 12 1/2

ՕՍՄ. ՆՈՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

«ՃԵՐՄԱԿ ՀՈՎԱՆՈՑ»Ը

Գրական տեսակէտով չահեկան է պզտիկ հէքեաթներու այն հաւաքայրը, զոր լոյս ընծայած է Խալիտ Զիա պէյ։ Սոյն հատորիկը իր ընդհանուր դիծերուն մէջ ներկայացուած ըլլալով՝ մենք միայն պզտիկ հէքեաթ մը — «Ճերմակ հովանոցը — ընտրեցինք, որուն իսկութիւնը այժմէութեան հրապոյրն զուրկ չէ Օսմ. Գրականութեամբ զբաղողներու համար։ Հէքեաթին հերոսուհին է Զէրին։ «Կապոյտ ու սեւ»ին նախաբանին ու վերջաբանին պէս բան մը ալ սոյն վիպակին մէջ դնէ հեղինակը։ Ճերմակ հովանոցը հէքեաթի ձեւով արձակ բանաստեղծութիւն մը է, ուր հերոսուհիին բնախօսութիւնն ու հոգեխօսութիւնը ընդելուզուած են անսեթեւեթ արուեստով մը։ Մեր նախաբերած կտորներն՝ ծաղկաքաղ մը կը նուիրենք Մանզուսկի գրչէր ընթերցողներուն։

×

«Այդ փիփիրանգ հովանոցին տակ, ճերմակ վարդի չուքին ներքեւ բացուած եղեւնիի մը պէս՝ բաց հիալտոն պարեգօտին հոսանուտ մուգագոյնի մէջ պահուրտած մարմինը կռնակիս պէս միայն կրնար ըլլալ։։։ Մինչ ես միմիայն այն ճերմակ հովանոցը, երկնագոյն պարեգօտը ու սեւ ձեռքը տեսած էի՝ ահա՛ անուն մը ալ, Զէրին։։։ Այս անունը ինքնիրենս գաղտ գեղգեղի մը պէս կը մրմնջէի, Զէրին։։։ Այս անունը միւս բոլոր նշանները հետ պատշաճութիւն մը ունէր։ Նշանները հաւաքելի մը՝ որ կազմուած էր ճերմակ, հիալտոն, սեւ ու գեղին գոյներէ !։։։ Ծաղկեփունջ մը, որ կը բաղկանար ճերմակ խոշոր վարդէ մը, երկնագոյն եղրեւանիներէ, գեղին ամպերներէ, և որուն բնատեղիին վրայ սեւ ժապաւէնէ կապ մը կար։ Միայն սեւ գոյնը՝ երանգներու այս զուարթ խումբին մէջ որա՞ս մը կը կազմէր։ Հիմակ այս փունջին երեսը պիտի տեսնէի, այդ դէմքը ինքնիրենս պատկերացուցած էի արդէն։ Զէրին։։։ այս անունը երեւակայութիւնս թելադրելով՝ մտապատկերած էի թէ տարտամ վարդակարմիրով մը ստիպակ նիհար դէմք մըն էր։ Այս դէմքը ունէր գանգատ չրթներ, իրբ թէ լուսնայիր գիշերէ մը հաւքուած ոսկեջուրով գծուելիկ յեռոյ՝ չոգիացած ու միայն տուերը մնացած յօնքեր, ու կապուտակ, կանայրակ, դեղնփռա կամ թէ ասոնց միախառն խմբէն (խանիրեի իմիքգան) բաղկացած գոյնով մը ժպտուն աչքեր։։։ Սպասած դէմքս զինքը չրջապատող նուրբ չղարշէ ծանկոցին մէջէն բոլորովին պարզուեցաւ։ Կարգ մը դէմքեր կան՝ որոնց՝ առաջին անգամ տեսնուած ըլլալուն հաւանականութիւն չտրուիր, անոնք այնքան զգայնան ծանօթ են։ Անիկա տեսած ատեն կարծեցի թէ տարիներէ ի վեր կը ճանչնամ։ Ասկէ զատ այդ դէմքին վրայ հազիւ տասնվեց տարուան տնարատ կանչի մը անկեղծ բերկրանքը կը թեւռէր։ Սակայն յանկարծ՝ պատուհանիս մօտեցող այն ժպտուն դէմքին մշտադարձ չրթունքները դադրեցան, ամէն բոպէ կարծես ոլորգան կէտերու վրայ սեւեռուող գործոն ալքերու հիմակ մէկ կեաթ վրայ միայն կը յառէին, ճերմակ երեսին վրայէն այն նուրբ վարդագոյներուն թաւ ու ժգունեցաւ, սրբուեցաւ այն ժպիտը, ու հուսկ ապա ճերմակ հովանոցը առաջուան դիրքը առաւ։ Աչքերը դէպի քարափին քարերը կ'ուղղուին, տարօրինակ զգացումէ մը թելադրուած՝ աչքերս քարափին միւս կողմը ուղղեցի։ Իրողութիւնը [illegible] եկաւ։ Այո՛։։։ «Ճերմակ հովանոց»ը «ջուրերը»ու զբօսավայրերը գնացած տան հարսնիլիք կրկնելու մեծ խորհուրդին [illegible] պզտիկ սէր մըն ալ ունի, որ դիմաց եկեղեցուն պէս աչքերը կը խանարհեցնեն։։։»

×

«Ճերմակ հովանոց»ի չրջանը՝ Զէրինի կեանքին սխրանքի, բերկրանքի ու գերեզման բաղձանքի ժամանակամիջոցն էր։ Ամբողջ հինգ տարի օրինաւոր վայելչի կեանքն ապրելէն վերջ — որուն արգասիքն էր քառամեայ խարտիշներ աղջնակը — դառն կորուստ մը կուգայ հիսաթափ ընել զինքը։ Սիրուած ամուսինի մը վաղահաս մահն էր այն՝ որ չլսուած էր մահկամարդ կնոջ բոլոր ըղձանքները։ Կեանքի այդ ներհակութիւնը յետագայ տողերուն մէջ կը կարդանք.

— Հիմակ ձեռքն ունէր սեւ հովանոց մը, կռնակը սեւ կրկնոց մը, ձեռքերուն վրայ դարձեալ սեւ ձեռնոցներ։։։ ամէնն ալ սե՛ւ։։։ Հինգ տարի առաջ ճերմակէ, «էֆլադոն»է, դեղինէ կազմած ծաղկեփունջին համար արտա մը եղող այդ «սեւ գոյն»ը այսօր այդ փունջը բոլորովին պարուրած սուգի քող մըն էր միայն։ Դարձեալ միւնոյն վայելչութիւնը, հովանոցին ու կրկնոցին վրայ նոյն առանձնայատուկ ձեւը, գնացքին մէջ — քիչ մը ուելի լուրջ— երիտասարդական միւնոյն բոյրն ունէր, սակայն առանք բոլորովին տխուր ալորտի մը մէջ վէտվէտելով կ'անցնէին։։։

×

«Սօյկսեն տէմբ»ի այս հէքեաթը «մահ վէ սիեահ»ին հետ բաղդատութեան եզրեր ունի։ «Մահ վէ սիեահ»ը երիտասարդի մը տպաւորութիւններուն ու հեռագիտեալ ստացած հոգեկան վիճակներուն պատկերացումն է, որոնք առաջ եկած էին լուրջ երկնքի մը ադամանդներուն տակ՝ ու տասնեւհինգ տարի ետքը մութ գիշերուան մը սեւ մարգարտի տարափէն։

Գալով հէքեաթին հերոսուհիին, անոր ճերմակ վարդի կեանքը հինգ տարի վերջը սեւի կը փոխարկուի։ Հիսաթի գերեզմանը կուլ տուած էր իր սիրականը։ Անոր յիշատակը չատ խորունկ կը խօսէր իր սրտին։ Իր սիրոյն ու անոր սառերին միացման՝ գիծն էր այն սիրուն աղջնակը՝ որուն ձեռքէն բռնած էր երբ չոգենաւը գերեզմանին մօտէն կը սահէր։ Զէրինի այդ սեւհուն ակնարկը լուռ վիշտի մը բովանդակ պերճախօսութիւնը կ'արտայայտէր։ Խալիտ Զիա պէյ՝ սոյն պատկերացման մէջ այնքան խոովք կը դնէ՝ որքան հուրք դրած էր ճերմակ հովանոցաւորին կուրծքին տակ։ Իր ընտրած կին դէմքերուն՝ չուրջը «Թրավայլ»ի ու «վերիթէ»ի հեղինակին գուրգուրանքն ու յաւերժական սէրը կը յածեն կարծես։ Գրականութեան այս նոր կերպը Օսմ. մատենագրութեան չատոնց տալ սկսած է ընտիր արտադրութիւններ։ Օսմաններէնի կլուտածը բնական տեսարաններու նկարագրութեան համար տարքուած ճոխ ցուցարանի մը կը նմանի, ուր կը գտնուին երեք լեղուներու առանձնութիւնները։ Արաբ-պարսկական բազմերանգ ծաղիկները այդ կլուտածին մէջ զուարթ պլրանքով մը ի յայտ կուգան ինչպէս ըսած է հռչակաւոր Թուրք գրագէտ մը։ Թուրք գրականութեան մէջ այսպիսի երեք լեղուներու առանձնութիւնները միացած տան համապատասխան չէ որ օսմաներէն երկասիրութիւններն ալ նոյն ատիճան հիւթիկ ու իսկատիպ ըլլան։ Գաւառաբարբառ գրագէտը իր բոլոր աշխատասիրութեանց մէջ լեզուական այդ բոլոր ճոխութիւնները ոչի անտեսելիք զանազանութեամբ մը կիրարկելու նախանձախնդրութիւնը ցոյց տուած է։

ՍՏԵՓԱՆ Ե. ԹԱՍԱԳԵԱՆ
Ուսուցիչ Օսմանեարէնի

ԱԿՆՑԻ ԳԱԲԻԿ ԱՂԱՅԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ Մ. ԳԱԼԷՆՏԷՐԻՆ

Բառով հասնի գիրս
Խալքնտարենց պարիւն Մեյիքէօն աղաին

Առ իմոյ պայվական եկէն
Մէլիքէօնի

Մէնչիւր խօրաթա մի կա՝ ուր կ'ըսին թը «խ զէֆլէմիլ լընեիւդ ձողնացը մըլիւրը (պատի էօրիւնէգկը) զէֆլէմիլ էղիր»։ 1058 բէխէմիի խազէթան տերիւնօքը խազէթաճի Մանգուսէ ախպարը նվաստիս վրայօք պէնա մի ատրճ արերեր ձերին իմդայօքը։ բարի իւր կ'ըսին թը մարդ մը իր ճոյցած մարդին երեսէն կու գնէք. պէլի՛, մեծունաքը պոլ տեղ չին թողուցեր՝ «այքա վեվ հաեր է, քու մարդրա»։ Մէյմիւուր դիւն էկեր ուր մեր Ուներին խտար խելք ուր ուր կալլես նը՝ մաքամ քի ես քուկին տատիա էհպաղն իմ նը՝ հէյ խաէմ չի ու թաթեես ինձի հրմար։ Ֆանաթ «չունն ան է իւր ատրը խազնէ» ի՞չ կըրնամ ըներ ուր, «վասն մէղաց իմաց»։ Ի՞չ արսէյի էֆէնարմ խօրաթա ուր ու կապէյի։։։ Հա՛ մէնչուր քէլամ է գաթը ուր «Լորտիւ խանդուղրնա պէկեմմեզ» կ'ըսեն։ Էկէ՛ն դիւն վո՛ւիր տեղացի ես։ խալիպա դիւն քեզ կօրիկին ամպարը գանենը կանես հա՝։ Էկէր իւր դիւն թէրզիի վարժուպան ես նը՝ չըսինք ատ ժամու վրայ՝ ես ալ վախթին աէվիրին մէնչուր էֆէնտի Դարիկ աղա մինէյի, վու մահալլէօթ վէ չարչանօք էհալին կու կերարէյի։ ատ կիսի՞ վախթ, մէկէր մենք ալ օր վարու տեսեր ենք, հիմայկը իսէ ժամընկու ենի եթմէնեբուն բերնին ձիթը էղեր ինք։ հայէ ուր ըսիմ, եկէ՛ն, չէ թը ես մինակուկս՝ հրպա թէքմիլ էմիշերիները տավանի կուլլին ատ խուսնուսին, հէմ ալ հախ ունին։ էֆէնտիմ նէ՞ մինանիպէթ, դիւն վո՛վ կուլլես ուր։ ես քուկին տատիա տեղը մարդ իմ։ դիւն իմ հետ չես կրբնար չափվրտիր հետտ ունիս։ դիւն վո՛ւր ես ուր։ մէյ մի ախտէր Դարիկ ըսէ ուր ըսիմ, մէյ մի հրլա ըսէ, դիւն մէկէր իմին տեսիւն լսեր ես։ քանի՞ փարա կառնիմ աղա՝ ես քեզի պէս թէրզի վարժուպեանները։ իրաւ ես նը՝ հրլա մէյ մի եկուր մեր Մուսալլան դախեմ մի ախտէրութիւն արէ ուր պօյտ տեսնիմ, պարիմմ տեսնես մահուէին պալորը չէլպախ արչրթմա փիճերը իմօ՞ր մարդը տարվերին կու խաղցընին։ Մեր մէնչուն Ուներին ախտէրութեան փիւնիֆէրին կու սորվցընիմ նը՝ ատ քեզի չին հարցներ։ խանիւթիս ավրտիւքի, եօի թիւֆեն սիւփ ռիճիքսի ըսէ,ով՝ կու ծախիմ էղեր ատ ալ իմին էֆպարութիւնս է, կրնաս նը դիւն ալ արէ՛ էֆէնտիմ։ հէմ դիւն ի՞նչ կու խառնիկիս, ես ադամ թէրպիյէ կանիմ՝ մեր for ozիին (կնկան) եփած չէլկուրին չէօրն հաւկիթ կոյրելիւն հրմար խօրաթա կանիմ։ ախչինկը Աբիկանց կուտամ։ ալօրի տի ատամ կուտամ։ դիւն ի՞նչ կու խառնէրվիս։ հէրի՞ֆ, դիւն իմին քէհաս ես, օտ հայէ՛ հրլա։ եկէ՛ն, եկէ՛ն, դաս հայէ ուր ըսիմ, Դարիկ մի ըսեր սւ օսնիր, իյտէ կըսիմ, քու։

— Ցա՛նուն օրէնքի, բացէք, կ'ըսէր մէկը դուրսէն։

Գաքարա պարկեշտ կին մըն էր, —այս բառին հասարակ առումովը։ Գողութիւն ըրած չէր ընաս, և իրեն չվերաբերած գործերու չէր խառնուեր։ Ուրեմն վախս պատճառ մը չունէր։ Եւ սակայն ցնցուեցաւ այս տիրական հրամանին վրայ։ Խեղճ Գաքարա սկսաւ դողալ, ապուշ ակնարկ մը ձգեց Ֆէրնանի վրայ, որ իրեն չափ զարմացած էր, և դուռը բացաւ, պարէզին մէջ ցիրուցան նշմարուած ճերմակ արձանները չափ ժգոյն։ Ոստիկանութեան Քոմիսէր մը, որուն կը հետեւէին երկու ոստիկաններ, սեմին վրայ կեցած՝ ողջունեց Գաքարան։ Գայտանատարը, որ չատ բարեկիրթ մարդ մըն էր, իր ո՛վ ըլլալը յայտնեց եւ քաղաքավարութեամբ ըսաւ։

— Ներեցէք, տի՛կին, այս ժամանակ հոս գալուս և դժնդակ պտիճներ մը ի գործ դնելուս համար։

— Գա՛րան, մրմռաց Գաքարա նուաղուն, ի՞նչ բանի՞ համար կ'ամբաստանեն զիս։

— Ձեզ ամբաստանող չկայ, տի՛կին, պատասխանեց պաշտօնատարը, որ Սրճատարդը նշմարեց։

—Պ. Ֆէրնան Բոչէն դո՞ւք էք, հարցուց։

— Ես եմ, ըսաւ Ֆէրնան յուզուած։ Ի՞նչ կ'ուզէք։

—Դուք Ֆէրնան Բոչէն էք, Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնեաներէն։

— Այո՛։

— Լա՛ւ, հաճեցէք հագուիլ և հետս գալ։

— Բայց։։։ պա՛տճառ։

— Ձեզի դէմ հանուած ձերբակալման հրամանագիր մըն է որ ի գործ կը դնեմ, պարոն, ըսաւ պաշտօնատարը ծանրօրէն։

Ֆէրնան ձիլ մը արձակեց և դեմ դնելու կերպերուս։

— Անուանա՞ծ իմ, ես ի՞նչ բրած եմ։

— Հագուեցէ՛ք, ըսաւ Քոմիսէրը խստութեամբ։

Ֆէրնան անկարելի ցաւակեց ելաւ և դողալով հագուեցաւ, ինչպէս կը դողան անմեղները որոնք գիտակցած նա՛յնքան կը սարսափին որքան չարագործը չի սարսափիր պատիժէն։ Գաքարա, ամչնութեան մատնուած, աթոռի մը վրայ ինկած էր և մոլորուն ակնարկ մը կը նետէր չորդին։ Քոմիսէրը նշան մը ըրաւ իր մարդոցմ։

— Տարէք պարտնը։

— Բայց վերջապէս։ պոռաց Ֆէրնան որ կը սկսէր իր պաղարիւնութիւնն ու մարքի ներկայութիւնը գտնել, ինչո՞ւ կը ձերբակալէք զիս, պարոն, ի՞նչ ոճիր գործած եմ։

— Պա՛րոն, պատասխանեց Քոմիսէրը, ձեր գրասենեակին պեռը երէկ իր սնուցիկին բանալիները առած էր ձեզ ես։ դուք այդ սնուցիկին մէջէն գողցած էք 30,000 ֆր. պարունակող թղթապանակ մը։

— Ա՜հ, բացագանչեց Ֆէրնան։ գողութի՞ւն։ ես գողութի՞ւն ըրած ըլլամ։ Սխա՛լ է, սխա՛լ է։

Եւ չանթահար ու անէացած, ինկաւ երկու ոստիկաններուն թեւին մէջ։ Բոլոր տարին զայն կիսամեռ։ Դալով Գաքարայի, այսպիսի յայտնութենէ մը խորապէս վշտահար, անշարժ կծկուած էր քաշմտցին վրայ, աչքերը սեւեռած, ակռաները սեղմած, սոսկումի արձանը կաղապարելով։ Եթէ կրնայ այսպէս ըսուիլ։ Յետոյ, երբ Քոմիսէրը հեռացաւ, երբ Ֆէրնան բռնի տարուեցաւ։ Գաքարա ցատկեց ելաւ վազգուէրի ծը պէս, որմէ իր կորիւնները կը յափշտակեն։ Նշաղ մը վառեցնելու ուղեղին մէջ, տարտիրմակ ու յանկարծական նշոյլ մը, որով հիշատակութիւնը ընդլայնեց։ և ուշեղ խոյանալով և իր սիրականը խլել և պոռաց։

— Կեցէք, կեցէք, Ռիչերման է։։։, ա՛ն է որ։։։

Բայց ձայնը մարեցաւ կոմիսարի մէջ, այժը սպառեցաւ և անկենդան ինկաւ սախակամածին վրայ։ Քոմիսէրը և Ֆէրնան չատ հեռու էին արդէն։ Այդ, հազիւ թէ Գաքարա նստած էր, զարդասենեկին դուռը բացուեցաւ և Սըր Ռիչերմա նեղ մտաւ։ Շատ հանգարտ էր և գեմին անշարժ փռուած Գաքարային վրայ անտարբեր ակնարկ մը ձգեց։

— Օ՜հ, օ՜հ, ըսաւ, մաքէս անցած էր որ պիտի զուլակէիր և ալէկ որ զգուլութիւններ ձեռք առ։ Բայց հանդարտ եղիր, եթէ Ֆէրնան քու չնորհիւդ չելլէ բանէն, հան պիտի փրի։

Սըր Ռիչերմա զանգակը զարնելով երեք վայրկեան եռաքը, վազեցին ներս Ֆանի եւ կարճահասակ ու գիրուկ մարդ մը, որ սեւեր հագած եւ ճերմակ փղկապ դրած էր և Բաբդանի ծառայութեան համար Բոլարի վարձած նօտարի գրագիրն էր։

—Զգա՛ի, ըսաւ Ռիչերմա, Գաքարան ցոյց տալով սպասուհիին, արագ հիդ անկարիլը դիր և աղ հանանել տաս։ Դերդ գիտես, այնպէս չէ։

(Շարունակելի)

ԹԵՐԹՈՆ «ՄԱՆԶՈՒՍԻ»Ի 60

ԲՈՆՍՈՆ ՏԻՒ ԹԷՐԱՅԼ

ՌՕՔԱՆՊՕԼ

ԲԱՐԻՋԵԱՆ, ՄԵԾ ՏՈՒԱՄ

Թ. Ս. Գ. Մ.

ԺԻՐԱՑԻ ՇԻՐԱԿԱՑԻ

Ա. ՍԱՍ

ԽՈՒՐՀՈՒԱՒՈՐ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ

ԺԷ.

ՖՕՄԻՍԷՐԸ

Ֆէրնան կարծեց լսել որ Գաքարայի սիրտը ուժգնագէտ կը բարախէր կուրծքին տակ։ Յետոյ, արդեօք իր զառանցանքն արդիւնքն էր թէ իրականութիւն, իրեն անանկ եկաւ որ բառ մը սարդած էր ազուր կնոջ նուռ շրթներուն վրայ, իրիկուան հովերուն հառնչին պէս անուշ ու ներդաշնակ բառ մը, որ մարդուն սրտին բոլոր թելերը խորապէս պիտի յուզէ միշտ,—բառ մը, երգ կամ մեղեդի, զոր կիները միայն գիտեն ըսել խորհրդաւոր ու անճառ ներդաշնակութիւնով,

— Կը սիրե՞մ քեզ։

Եւ այս բառը միշտ պիտի խռովէ քանամեայ հոգի մը։։։։։։

Գիշերը անցաւ, լոյսը ծագեցաւ։ Յետոյ, արեւին մէկ ճառագայթը, պարուէլին տերեւազուրկ ծառերուն մէջէն անցնելով, եկաւ մինչեւ Գաքարայի սենեկին վարագոյրներուն մէջէն անցաւ ու խաղաց մեղուորուհիին քունայր մազերուն մէջ և Ֆէրնանի ոտքգոյն ճակտին վրայ։ Ֆէրնան վայրկենապէս մոռցած էր Հէրմինը և կը կարծէր թէ կ'երազէ տակաւին։ Գաքարա անոր գլուխը իր փոկս ձեռքերուն մէջէն առած էր՝ հրաշմամբ եւ սիրով կը նայէր անոր՝ և խանդավառութեամբ կը կրկնէր,

— Կը սիրե՞մ քեզ, օ՜հ, կը սիրեմ քեզ։։։

Բայց յանկարծ, դուրսէն, երբ ժամը հազիւ 9 կար, ձայներու և քայլերու աղմուկ մը լսուեցաւ, և Գաքարա անկողնէն ցատկեց ելաւ, սարսափահար ըլլալով այս աղմուկէն որուն պատճառը չէր գիտեր։ Հազիւ թէ սենեկազգեստ մը հագած և մերկ ոտքերուն կարմիր հողաթափներ անցուցած էր երբ ուժգնապէս զարնուեցաւ դուռն։

— Ես եմ, ըսաւ Ֆէրնան յուզուած։ Ի՞նչ կ'ուզէք։

—Դուք Ֆէրնան Բոչէն էք, Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնեաներէն։

— Այո՛։

— Լա՛ւ, հաճեցէք հագուիլ և հետս գալ։

— Բայց։։։ պա՛տճառ։

— Ձեզի դէմ հանուած ձերբակալման հրամանագիր մըն է որ ի գործ կը դնեմ, պարոն, ըսաւ պաշտօնատարը ծանրօրէն։

Ֆէրնան ձիլ մը արձակեց և դեմ դնելու կերպերուս։

— Անուանա՞ծ իմ, ես ի՞նչ բրած եմ։

— Հագուեցէ՛ք, ըսաւ Քոմիսէրը խստութեամբ։

Ֆէրնան անկարելի ցաւակեց ելաւ և դողալով հագուեցաւ, ինչպէս կը դողան անմեղները որոնք գիտակցած նա՛յնքան կը սարսափին որքան չարագործը չի սարսափիր պատիժէն։ Գաքարա, ամչնութեան մատնուած, աթոռի մը վրայ ինկած էր և մոլորուն ակնարկ մը կը նետէր չորդին։ Քոմիսէրը նշան մը ըրաւ իր մարդոցմ։

— Տարէք պարտնը։

— Բայց վերջապէս։ պոռաց Ֆէրնան որ կը սկսէր իր պաղարիւնութիւնն ու մարքի ներկայութիւնը գտնել, ինչո՞ւ կը ձերբակալէք զիս, պարոն, ի՞նչ ոճիր գործած եմ։

— Պա՛րոն, պատասխանեց Քոմիսէրը, ձեր գրասենեակին պեռը երէկ իր սնուցիկին բանալիները առած էր ձեզ ես։ դուք այդ սնուցիկին մէջէն գողցած էք 30,000 ֆր. պարունակող թղթապանակ մը։

— Ա՜հ, բացագանչեց Ֆէրնան։ գողութի՞ւն։ ես գողութի՞ւն ըրած ըլլամ։ Սխա՛լ է, սխա՛լ է։

Եւ չանթահար ու անէացած, ինկաւ երկու ոստիկաններուն թեւին մէջ։ Բոլոր տարին զայն կիսամեռ։ Դալով Գաքարայի, այսպիսի յայտնութենէ մը խորապէս վշտահար, անշարժ կծկուած էր քաշմտցին վրայ, աչքերը սեւեռած, ակռաները սեղմած, սոսկումի արձանը կաղապարելով։ Եթէ կրնայ այսպէս ըսուիլ։ Յետոյ, երբ Քոմիսէրը հեռացաւ, երբ Ֆէրնան բռնի տարուեցաւ։ Գաքարա ցատկեց ելաւ վազգուէրի ծը պէս, որմէ իր կորիւնները կը յափշտակեն։ Նշաղ մը վառեցնելու ուղեղին մէջ, տարտիրմակ ու յանկարծական նշոյլ մը, որով հիշատակութիւնը ընդլայնեց։ և ուշեղ խոյանալով և իր սիրականը խլել և պոռաց։

— Կեցէք, կեցէք, Ռիչերման է։։։, ա՛ն է որ։։։

Բայց ձայնը մարեցաւ կոմիսարի մէջ, այժը սպառեցաւ և անկենդան ինկաւ սախակամածին վրայ։ Քոմիսէրը և Ֆէրնան չատ հեռու էին արդէն։ Այդ, հազիւ թէ Գաքարա նստած էր, զարդասենեկին դուռը բացուեցաւ և Սըր Ռիչերմա նեղ մտաւ։ Շատ հանգարտ էր և գեմին անշարժ փռուած Գաքարային վրայ անտարբեր ակնարկ մը ձգեց։

— Օ՜հ, օ՜հ, ըսաւ, մաքէս անցած էր որ պիտի զուլակէիր և ալէկ որ զգուլութիւններ ձեռք առ։ Բայց հանդարտ եղիր, եթէ Ֆէրնան քու չնորհիւդ չելլէ բանէն, հան պիտի փրի։

Սըր Ռիչերմա զանգակը զարնելով երեք վայրկեան եռաքը, վազեցին ներս Ֆանի եւ կարճահասակ ու գիրուկ մարդ մը, որ սեւեր հագած եւ ճերմակ փղկապ դրած էր և Բաբդանի ծառայութեան համար Բոլարի վարձած նօտարի գրագիրն էր։

—Զգա՛ի, ըսաւ Ռիչերմա, Գաքարան ցոյց տալով սպասուհիին, արագ հիդ անկարիլը դիր և աղ հանանել տաս։ Դերդ գիտես, այնպէս չէ։

(Շարունակելի)

ՍԷՔՕԼ

(ԻԴԵԱԼ ՊԱՏԿԵՐ)

Գեղէն քիչ մը հեռու, դէպի հիւսիս՝ փոքր փլփլկած պատերով գերեզմանատունը կը տարածուի լերկ ու մամռապատ քարերով։ Այդ նեխած չիրիմներու պարէզին մէջ երկու հոգակոյտ կայ քով քովի որոնց վրայ պատկող քարին վրայ մամուռը կը ծի ամէն գարուն ու կը չորնայ։ Ամէն Սէքօյի ու Վարթերի հոգակոյտերն են։

×

«Վախ, վախ, կարճատ բրեր են երկնքէն ալ»։ ըսին արեւկողը քերթողը պատանները։

ԱՐԱՄ

ԳԵՂԵՑԻԿ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՀԻՆԳ ՈՒՋԱՆԻԴ-ՀԻՆԳ ՓԵՏՈՒԱՆԻՍ «ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ ԿԱՄ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ»

Զ. Ե. Ս. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Ընտանեկան անմեղ զբօսանքներու գեղեցիկ հաւաքածոյ մը։—

Այլ ևս մի՛ ըսէք թէ գիշերները երկարեցան, ձմեռը ի՞նչպէս ժամանակ պիտի անցընենք։ Առէք «Թումանց» մը և կրնաք ամբողջ ձմեռը զուարճանալ և զուարճացնել ձեր հիւրերը։—

Անհրաժեշտ ամէն մարդու։—Անհրաժեշտ ամէն ընտանիքի։

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով և հեղինակին քով կ. Գալիս Գայլալ Հաուզ։

Գին 5 Դահեկան

Առիթէն օգտուեցէք

Տեր եւ Տիկին
ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ Ֆ. ԳԱՍՍԷՐԵԱՆ